

Verksamhetsplan 2016

samt detaljbudget 2016 med investeringar 2016-18

Innehållsförteckning

Ekonomisk översikt	3
Stadsfullmäktiges mål för verksamheterna 2016	5
Stadsledningen.....	7
Stadsutvecklingsnämnden	13
Byggnadsnämnden.....	16
Bildningsnämnden.....	18
Kultur- och fritidsnämnden.....	26
Socialnämnden.....	28
Infrastrukturnämnden.....	36
Miljöhandlingsplan 2016	46
Interna poster per anslag 2016.....	49

Ekonomisk översikt

MARIEHAMNS STAD	Bokslut	Budget	Prognos	Grundbudg.	Detaljbudget	Plan	Plan
Belopp i tusen euro	2014	2015	2015	2016	2016	2017	2018
Resultat (exkl interna poster)							
Verksamhetsintäkter	24 553	17 565	17 189	18 082	17 793	-	-
Verksamhetskostnader	-66 732	-65 993	-66 157	-68 198	-68 172	-	-
Verksamhetsbidrag	-42 179	-48 429	-48 968	-50 116	-50 379	-51 167	-52 271
Skatteintäkter	52 558	45 616	47 766	47 961	47 961	49 669	51 153
Landskapsandelar och kompensationer	6 379	6 225	6 225	6 442	6 580	6 644	6 834
Driftsbidrag	16 758	3 412	5 023	4 286	4 162	5 145	5 716
Finansiella intäkter och kostnader	-311	251	623	742	742	611	447
Årsbidrag	16 447	3 664	5 647	5 029	4 904	5 756	6 162
Planenliga avskrivningar	-6 139	-4 677	-4 716	-4 709	-4 910	-5 357	-5 590
Extraordinära intäkter	8 780	0	0	0	0	0	0
Årets resultat	19 088	-1 013	930	320	-6	398	572
Ökning (-) eller minskning (+) av fonder	0	0	0	0	0	0	0
Årets överskott (underskott)	19 088	-1 013	930	320	-6	398	572
<i>Interna verksamhetsintäkter</i>	<i>17 695</i>	<i>17 178</i>	<i>17 285</i>	<i>18 095</i>	<i>18 802</i>	-	-
<i>Interna verksamhetskostnader</i>	<i>-17 695</i>	<i>-17 178</i>	<i>-17 285</i>	<i>-18 095</i>	<i>-18 802</i>	-	-
Finansiering							
Årsbidrag	19 088	3 664	5 647	5 029	4 904	5 756	6 162
Ökning av långfristiga lån	3 200	5 800	0	1 500	2 248	1 309	2 475
Minskning av lån	-2 473	-2 786	-7 286	-4 050	-4 050	-4 143	-4 208
Nettoupplåning under året	727	3 014	-7 286	-2 550	-1 802	-2 834	-1 733
Amorteringar från dotterbolag	1 000	-	3 600	921	921	921	921
Investering	-3 920	-7 696	-6 245	-5 013	-5 132	-3 843	-5 350
Likvida medel	5 394	4 375	1 109	2 762	0	0	0
Länestock 31 december	38 239	41 253	30 953	38 702	29 150	26 317	24 583
Driftsnetto per anslag							
Finansiering (stadsledningen)	71 970	55 300	57 249	52 452	52 112	53 236	54 128
Stadsledningen	-4 538	-5 813	-5 785	-5 143	-5 143	-5 170	-5 247
4mbk Pommern (stadsledningen)	-	-187	-249	-192	-276	-279	-282
Stadsutvecklingsnämnden	-351	-357	-357	-526	-526	-415	-421
Bildningsnämnden	-15 085	-15 651	-15 608	-13 127	-13 120	-13 402	-13 558
Kultur- och fritidsnämnden	-244	-242	-251	-242	-242	-246	-250
Socialnämnden	-28 855	-29 378	-29 378	-27 065	-27 113	-27 651	-28 024
Infrastrukturnämnden	-3 658	-4 536	-4 535	-5 680	-5 540	-5 515	-5 613
Byggnadsnämnden	-151	-150	-156	-157	-157	-159	-161
S:a driftsnetto	19 088	-1 013	930	320	-6	398	572

Förändringar mellan driftsnettots grundbudget och detaljbudget 2016:

- På anslaget finansiering (stadsledningen) har, i jämförelse med 2015 års budget, avkastningen mot dotterbolag minskats från 550' tusen euro till 302', övriga landskapsbidrag på 300' har tagits bort och intäkter från markförsäljning har höjts tillfälligt med 445' till totalt 845'. Ränteutäktensnetto från främst Elnät Ab har minskats med 84'.

- I samband med bolagiseringen av hamnen och flytten av anslaget för 4mbk Pommern i budgeten 2015 budgeterades inte avskrivningar och internränta.
- Under anslagen bildningsnämnden (+7') och socialnämnden (+132') har budgeterade landskapsandelar höjts i enlighet med Landskapsregeringens senaste kalkyl per 20.9.2015.
- Under anslaget Infrastrukturnämnden har inköp av maskiner och fordon, till ett nettovärde på 140', flyttats från drift till investering.

Proj.Nr	Investeringar	Avskrivn. tid ¹	Budget 2016		Plan 2017		Plan 2018		S:a nettoinv. år 2016-18
			inkomster (+)	utgifter (-)	ink. (+)	utg. (-)	ink. (+)	utg. (-)	
	S:a totalt		3 198	-8 330	2 760	-6 603	250	-5 600	-14 325
23026	PA-system	5 år	0	0	0	0	0	-150	-150
46x05	Torrdocka 4mbk Pommern	20 år	1 330	-1 660	2 670	-3 340	0	0	-1 000
60037	Om- och tillbyggnad Övemäs skola	40 år	1 588	-3 925	0	0	0	0	-2 338
	S:a stadsledningen		2 918	-5 585	2 670	-3 340	0	-150	-3 488
-	Övernäs skola inventarier	5 år	0	-150	0	0	0	0	-150
-	Islandia reparation ismaskin	10 år	0	-55	0	0	0	0	-55
-	Islandia fömyelse av tak	30 år	0	-140	0	0	0	0	-140
-	IG fömyelse av 2 bowlingbanor	30 år	30	-75	0	0	0	0	-45
-	Motionsbanor byte av armaturer	20 år	0	0	0	-48	0	0	-48
-	IG fömyelse av 6 bowlingbanor	30 år	0	0	90	-175	0	0	-85
	S:a bildningsnämnden		30	-420	90	-223	0	0	-523
50015	Centrumplanering	20 år	0	-200	0	0	0	0	-200
50037	Enslinjen (Lotsgatan)	20 år	0	0	0	-150	0	-150	-300
50043	Skatepark	20 år	90	-180	0	0	0	0	-90
50150	Ålandsvägen	20 år	0	-100	0	-1 000	0	-1 900	-3 000
50249	GC-vägar och gångstigar	20 år	0	-50	0	0	0	0	-50
50726	Stora gatan/tg/strandgatan	20 år	0	-470	0	0	0	0	-470
52034	Lastmaskin 6T	10 år	0	-90	0	0	0	0	-90
52035	4 WD Pickup	10 år	0	-35	0	0	0	0	-35
52036	Skåpbil	10 år	0	-25	0	0	0	0	-25
59800	Ospec. inv. projekt, infra	20 år	0	0	0	-790	0	-1 550	-2 340
59999	Ospecificerat		0	0	0	-150	0	-150	-300
59999	Reinvesteringar, plan VA	30 år	0	-160	0	-650	0	-950	-1 760
60220	Daghem Horelli	40 år	0	-150	0	0	0	0	-150
70520	Högbackagatan VA	30 år	0	-220	0	0	0	0	-220
70668	Brunnar, ventiler, ledningar	30 år	0	-100	0	0	0	0	-100
70709	Rejektvatten VA	10 år	0	0	0	-300	0	0	-300
70710	Skolgränd	30 år	0	-60	0	0	0	0	-60
70711	Apalängen sanering flyttning	30 år	0	-140	0	0	0	0	-140
70712	Strandgatan södra	30 år	0	-50	0	0	0	0	-50
70750	Vattenmätare	10 år	0	-100	0	0	0	0	-100
83108	Ambulans	10 år	160	-160	0	0	0	0	0
83133	Sky-lift	10 år	0	0	0	0	250	-750	-500
83106	Transportbil	10 år	0	-35	0	0	0	0	-35
	S:a infrastrukturnämnden		250	-2 325	0	-3 040	250	-5 450	-10 315

Stadsfullmäktiges mål för verksamheterna 2016

Verksamhetsspecifika mål

Brukarperspektivet

Mål: Kvaliteten på stadens verksamheter bibehålls.

Indikator: Medborgarundersökningens "Nöjd medborgarindex" uppgår till minst samma nivå som vid utvärderingen 2015. Medborgarundersökningen görs vart tredje år.

Aktivitet:

- Vidta åtgärder utifrån resultatet som berör stadsledningen.

Mål: Andelen invånare som upplever sig ha goda möjligheter till påverkan och inflytande ska öka.

Indikator: Medborgarundersökningens "Nöjd inflytande index" ska öka i förhållande till indexvärde 55.

Aktivitet:

- Analysera resultat av utförd medborgarundersökning.
- Utarbeta åtgärdsplan för perioden 2016-2018.
- Påbörja arbetet utifrån uppgjord åtgärdsplan.

Mål: Andelen Mariehamnare som uppvisar intresse för kommunalpolitiska frågor ska öka.

Indikator: Valdeltagandet i kommunalvalet 2019 ska öka i förhållande till valdeltagandet 2015.

Aktivitet:

- Utvärdera och utveckla nya kanaler för medborgardialog.
- Pröva frågestund för invånare inför stadsfullmäktiges sammanträden.
- Ta vara på fullmäktiges tv-sändningar för information till invånarna.

Mål: Jämställdheten mellan könen garanteras i stadens verksamheter.

Indikator: Analys av ett fokusområde utförs inom varje förvaltning.

Aktivitet:

- Stadsledningens information på hemsidan analyseras ur ett genusperspektiv.

Mål: Tillgänglighet sett ur ett brett perspektiv ökas i stadens verksamheter.

Indikator: Analys och eventuella förbättringsåtgärder av ett fokusområde utförs inom varje förvaltning.

Aktivitet:

- Till fokusområde väljs tillgänglighet av information på hemsidan.

Medarbetare

Mål: Staden har en välmående och välfungerande personal. Arbetsuppgifter och arbetsinnehåll som ger en positiv stimulans till individen är en väsentlig faktor för trivsel, hälsa och prestationsnivå. Förändringar och utveckling av arbetsuppgifter och rättvist arbetsinnehåll som bidrar till ökad stimulans ger som regel ett förbättrat arbetsklimat, bättre individuell prestationsnivå samt minskad sjukfrånvaro.

Indikator: Stadens totala sjukfrånvaroprocent högst 3,5 %. Sjukfrånvaroprocenten på enskild arbetsplats överstiger aldrig 6 %.

Aktivitet:

- Vidta åtgärder för att förbättra medarbetarindex utifrån 2015 års resultat (2015: 79,2)
- Att förbättra medarbetarindex och inspirera till nya lösningar utifrån goda exempel från stadens egna enheter.

- Arbetet med riktade friskvårdsåtgärder fortsätter.
- Ge stadens personal större möjligheter att påverka och utveckla sin arbetssituation.

Mål: Möjligheterna till heltidsarbete ska stimuleras.

Indikator: Genomförd personalenkät kring intresse för heltidsarbete.

Aktivitet:

- Undersöka intresse för heltidsarbete genom en personalenkät.

Ledarskap

Mål: Ett ledarskap som möjliggör medarbetarnas engagemang, delaktighet och skapande av en hälsosam och inspirerande arbetsmiljö.

Indikator: Förbättrat ledarskapsindex

Aktivitet:

- Ordna ledarskapsdagar med fokus på förbättringsområden.
- Ge direkta möjligheter till respons från arbetsgrupperna till nämnderna.

Jämställdhet

Mål: Lika möjligheter, rättigheter och skyldigheter för kvinnor och män.

Indikator: En god nivå på jämställdhetsindex

Aktivitet:

- Vidta åtgärder utifrån jämställdhetspolicy och plan.

Ekonomiperspektivet

Mål: Att kontinuerligt effektivera verksamheterna och ta i bruk nya arbetsmetoder så att invånarna upplever sin service som förbättrad även då ytterligare resurser inte skjuts till.

Indikator: Utfall inom budget samt budgeterad måluppfyllelse.

Aktivitet:

- Nya systems fulla potential ska tas till vara så att effektiviteten hos organisationen som helhet förbättras.

Mål: Stadens skuldbörda ska årligen minska.

Indikator: Skuldbördans utfall.

Aktivitet:

- Stadens intäkter från försäljning av fast egendom, utöver de budgeterade, ska användas till avkortning av lån framom andra användnings ändamål.

Hållbarhetsperspektivet

Se miljöhandlingsplan 2016

Stadsledningen

Stadsledning exkl. finansiering och 4mbk Pommern

Resultaträkning och investering	Bokslut	Budget	Budget	Avvikelse
Belopp i tusen euro	2014	2015	2016	2016-15
RESULTAT				
Verksamhetsintäkter	5 571	5 338	6 344	1 006
Försäljningsintäkter	147	210	81	-130
Avgiftsintäkter	2	0	0	0
Understöd och bidrag	276	173	153	-20
Tillverkning för eget bruk	0	0	0	0
Övriga intäkter	135	185	186	1
Interna verksamhetsintäkter	5 011	4 770	5 925	1 155
Verksamhetskostnader	-10 461	-10 911	-11 299	-389
Personalkostnader	-6 647	-6 602	-6 387	214
Löner och arvoden	-5 279	-5 230	-5 048	182
Lönebikostnader	-1 368	-1 371	-1 340	32
Pensionskostnader	-1 086	-1 043	-1 049	-6
Övriga lönebikostnader	-282	-329	-291	37
Köp av tjänster	-1 693	-1 867	-2 315	-448
Material, förnödenheter och varor	-1 539	-1 523	-1 588	-64
Understöd	-30	-30	-30	0
Övriga verksamhetskostnader	-42	-260	-191	69
Interna verksamhetskostnader	-509	-629	-789	-160
Verksamhetsbidrag	-4 890	-5 572	-4 955	617
Driftsbidrag	-4 890	-5 572	-4 955	617
Årsbidrag	-4 890	-5 572	-4 955	617
Planenliga avskrivningar	-170	-218	-188	29
Extraordinära intäkter	8 726	0	0	0
Årets resultat	3 666	-5 790	-5 143	647
Årets överskott (underskott)	3 666	-5 790	-5 143	647
INVESTERING				
Inkomster	0	0	1 588	1 588
Utgifter	-246	-2 731	-3 925	-1 194
S:a investering	-246	-2 731	-2 338	393

Finansiering (stadsledning)

Resultaträkning och investering	Bokslut	Budget	Budget	Avvikelse
Belopp i euro	2014	2015	2016	2016-15
<u>RESULTAT</u>				
Verksamhetsintäkter	4 494	3 214	2 839	-375
Understöd och bidrag	0	300	0	-300
Övriga intäkter	796	950	845	-105
Interna verksamhetsintäkter	3 698	1 964	1 994	30
Verksamhetskostnader	-109	0	0	0
Köp av tjänster	0	0	0	0
Övriga verksamhetskostnader	-1	0	0	0
Interna verksamhetskostnader	-109	0	0	0
Verksamhetsbidrag	4 385	3 214	2 839	-375
Skatteintäkter	52 558	45 616	47 961	2 345
Kommunalskatt	39 962	41 524	43 237	1 713
Fastighetsskatt	1 222	1 291	1 318	27
Samfundsskatt	11 116	2 569	3 169	600
Övriga skatteintäkter	258	232	237	5
Landskapsandelar och kompensationer	6 379	6 225	570	-5 655
Driftsbidrag	63 322	55 055	51 370	-3 685
Finansiella intäkter o kostnder	-311	251	742	490
Ränteintäkter	188	1 055	937	-118
Övriga finansiella intäkter	59	52	347	295
Räntekostnader	-520	-784	-482	302
Övriga finansiella kostnader	-38	-72	-60	12
Årsbidrag	63 011	55 306	52 112	-3 194
Extraordinära intäkter	54	0	0	0
Årets resultat	63 064	55 306	52 112	-3 194
Årets överskott (underskott)	63 064	55 306	52 112	-3 194
<u>INVESTERING</u>				
Inkomster	99	0	0	0
Utgifter	-41	0	0	0
S:a investering	58	0	0	0

4 mbk Pommern

Resultaträkning och investering	Bokslut	Budget	Budget	Avvikelse
Belopp i tusen euro	2014	2015	2016	2016-15
RESULTAT				
Verksamhetsintäkter	13	0	0	0
Försäljningsintäkter	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	0	0	0	0
Understöd och bidrag	0	0	0	0
Tillverkning för eget bruk	0	0	0	0
Övriga intäkter	3	0	0	0
Interna verksamhetsintäkter	10	0	0	0
Verksamhetskostnader	-136	-187	-208	-21
Personalkostnader	-89	0	0	0
Löner och arvoden	-75	0	0	0
Lönebikostnader	-13	0	0	0
Pensionskostnader	-16	0	0	0
Övriga lönebikostnader	2	0	0	0
Köp av tjänster	-13	0	0	0
Material, förnödenheter och varor	-9	0	0	0
Understöd	0	0	0	0
Övriga verksamhetskostnader	-2	-187	-192	-5
Interna verksamhetskostnader	-22	0	-16	-16
Verksamhetsbidrag	-123	-187	-208	-21
Driftsbidrag	-123	-187	-208	-21
Årsbidrag	-123	-187	-208	-21
Planenliga avskrivningar	-37	0	-68	-68
Årets resultat	-160	-187	-276	-89
Årets överskott (underskott)	-160	-187	-276	-89
INVESTERING				
Inkomster	0	530	1 330	800
Utgifter	-25	-877	-1 660	-783
S:a investering	-25	-347	-330	17

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

I stadsledningens budget ingår de kollegiala organen centralvalnämnden, stadsfullmäktige, revision, stadsstyrelse och äldreråd. Stadsdirektörens och stadsledningens uppgift är att bereda ärenden till stadsfullmäktige/stadsstyrelse, verkställa beslut, leda stadens förvaltning, ekonomi, personal, närings- och bostadsfrågor, miljöfrågor, externa relationer samt handha annan centraliserad service som specificeras av beslutande organ.

Stadsledningen ska aktivt och förutsättningslöst arbeta för samarbetsprojekt och rationaliseringar tillsammans med i första hand angränsande kommuner.

Stadsfullmäktige och stadsstyrelsen skall inom den kommunala självstyrelsen sträva efter att främja kommuninvånarnas välfärd och en ekonomisk och ekologisk hållbar utveckling inom kommunen.

Stadsdirektören och stadsledningens stads-, finans-, personal- och stadsarkitektkansli skall på ett effektivt, kunnigt och inspirerande sätt administrera, utveckla och leda stadens förvaltning.

Centralt samordningsansvar

Stadsledningen har en central strategisk roll. Stadsledningens har ett övergripande ansvar för att koordinera stadens gemensamma

angelägenheter på ett sätt som optimerar resursanvändningen för staden som helhet. Stadsledningen har därför ett särskilt ansvar för att övervaka att de gemensamma målsättningarna beaktas i de respektive verksamheterna.

Verksamhetsspecifika mål

Brukarperspektivet

Mål: Antalet interna e-tjänster ska öka.
Indikator: Antal interna e-tjänster.
Aktivitet:

- Elektronisk internfakturering införs.
- utveckling av personaladministrativa rutiner.
- Slutföra aktiviteter från 2015: webbaserat annonsverktyg samt webbmall för pressmeddelanden.

Mål: Förbättrad nöjdhet utifrån genomförd enkätundersökning om stadsledningens förvaltningsservice.
Indikator: Uppgjord åtgärdsplan.
Aktivitet:

- Uppgöra åtgärdsplan och vidta åtgärder.

Medarbetarperspektivet

Mål: Stadsledningens medarbetare ska aktivt medverka till att utveckla, förbättra och säkra stadens förvaltningsövergripande processer.
Indikator: Antalet dokumenterade processer.
Aktivitet:

- Dokumentation av processer.

Ekonomiperspektivet

Mål: Ett användarvänligt, effektivt och kvalitetssäkrat ekonomiskt planeringssystem (budget, uppföljning och bokslut).
Indikator: Ibruktaget nytt budgeteringssystem.
Aktivitet:

- Upphandla ett budgeterings och ekonomiskt planeringssystem.

Mål: Kvalitetssäkra stadens upphandlingsprocess.
Indikator: Ibruktaget upphandlingssystem, inköpsanalys samt mätning av konkurrensutsättningsgraden.
Aktivitet:

- Utbildning av medarbetare i användning av upphandlingssystem samt upphandlingsprocess i allmänhet.

Mål: Stadens borgensåtaganden ska riskanalysernas och formaliseras.
Indikator: Nya regler finns för befintliga och nya borgensåtaganden.
Aktivitet:

- riskanalysera befintliga borgensåtaganden.
- utarbeta modell för riskanalyser av borgensåtaganden.

Mål: Erbjuder sommarjobbssedlar åt stadens ungdomar under 2016.
Indikator: Antaget regelverk för beviljande av sommarjobbssedlar.
Aktivitet:

- Utredda erfarenheter från andra kommuner som erbjuder sommarjobbssedlar.
- Utarbeta regelverk för sommarjobbssedlar.

Mål: Staden har en strategisk plan för att utveckla handeln.

Indikator: Handelsstrategi framtagen och fastställd av fullmäktige.

Aktivitet:

- Stadsstyrelsen tillsätter en strategigrupp för framtagandet av en handelsstrategi.

Hållbarhetsperspektivet

Mål: Säkerställa stadsledningens hållbarhetsarbete.

Indikator: Utarbetande av en uppförandekod vilken täcker in sociala, etiska, ekonomiska och miljömässiga aspekter.

Mål: Staden arbetar strategiskt för att utveckla Mariehamn som turistdestination.

Indikator: En plan framtagen för "Destination Mariehamn"

Aktivitet:

- Kartläggning av turistattraktioner i Mariehamn.
- Analys av statistik rörande turistströmmar.
- Utarbetande av plan för "Destination Mariehamn".

Projekt nummer	Investering	Budget 2016 inkomster (+)	Budget 2016 utgifter (-)	Budget 2017 inkomster (+)	Budget 2017 utgifter (-)	Budget 2018 inkomster (+)	Budget 2018 utgifter (-)	S:a nettoinv. år 2016-18
	Totalt	2 918 000	-5 585 000	2 670 000	-3 340 000	0	-150 000	-3 487 000
23026	PA-system	0	0	0	0	0	-150 000	-150 000
60037	Övernäs skola om- och tillbyggnad	1 588 000	-3 925 000	0	0	0	0	-2 337 000
46x05	Torrdocka 4mbk Pommern	1 330 000	-1 660 000	2 670 000	-3 340 000	0	0	-1 000 000

Personalplan

Av stadsfullmäktige inrättade tjänster/platser

Antal	Benämning	Andring i årsarbeten		
		Årsarbeten	2016	
		S:a	127,64	-2,00
	<u>Stadskansliet</u>			
	<u>Ordinarie</u>			
1	Stadsdirektör		1,00	
1	Kanslichef		1,00	
1	Bitr. kanslichef		1,00	
1	Byråsekreterare		1,00	
3	Kanslist		3,00	-1,00
1	Verksamhetsutvecklare för information o. näringslivskontakter		1,00	
1	Webbmaster		1,00	
1	Led. receptionist		1,00	
3	Receptionist		2,40	
1	Miljökontroller		1,00	
1	Torgvärd		0,17	
		S:a	13,57	-1,00
	<u>Finanskansliet</u>			
	<u>Ordinarie</u>			
1	Finanschef		1,00	
1	Redovisningsekonom		1,00	
1	Projektledare		1,00	
1	Ekonom		1,00	
1	Upphandlingsledare		1,00	
2	Ekonomiadministratör		2,00	
1	Finansieringsadministratör		1,00	
2	Administratör		2,00	
1	Stadskassör		1,00	-1,00
		S:a	11,00	-1,00
	<u>Personalkansliet</u>			
	Av totalt 103,07 inrättade årsarbeten förverkligas 98,65			
	<i>Personaladministration</i>			
	<u>Ordinarie</u>			
1	Personalchef		1,00	
1	Handl.av personalärenden		1,00	
1	Byråsekreterare		1,00	
4	Löneadministratör		4,00	
		S:a	7,00	0,00
	<i>Kost- och lokalservice samt vaktmästeri</i>			
	<u>Ordinarie</u>			
1	Kostservicechef		1,00	
1	Lokalservicechef		1,00	
1	Kostchef		1,00	
12	Husmor/Köksföreståndare		11,67	
1	Ansvarig matutdelare		1,00	
11	Kock		10,78	
18	Köksbiträde		14,75	
1	Städarbetsledare		1,00	
54	Lokalvårdare		45,87	
8	Vaktmästare		8,00	
		S:a	96,07	0,00

Stadsutvecklingsnämnden

Resultaträkning och investering	Bokslut	Budget	Budget	Avvikelse
Belopp i tusen euro	2014	2015	2016	2016-15
RESULTAT				
Verksamhetsintäkter	52	29	30	1
Försäljningsintäkter	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	44	29	30	1
Understöd och bidrag	0	0	0	0
Tillverkning för eget bruk	0	0	0	0
Övriga intäkter	0	0	0	0
Interna verksamhetsintäkter	8	0	0	0
Verksamhetskostnader	-375	-377	-549	-172
Personalkostnader	-257	-277	-281	-4
Löner och arvoden	-204	-217	-219	-2
Lönebikostnader	-53	-60	-62	-2
Pensionskostnader	-42	-45	-48	-3
Övriga lönebikostnader	-11	-15	-14	1
Köp av tjänster	-35	-27	-168	-141
Material, förnödenheter och varor	-24	-9	-12	-3
Understöd	-4	-4	-4	0
Övriga verksamhetskostnader	0	-2	-1	1
Interna verksamhetskostnader	-54	-59	-83	-24
Verksamhetsbidrag	-323	-348	-519	-171
Driftsbidrag	-323	-348	-519	-171
Årsbidrag	-323	-348	-519	-171
Planenliga avskrivningar	-9	-9	-7	2
Årets resultat	-333	-357	-526	-169
Årets överskott (underskott)	-333	-357	-526	-169
INVESTERING				
Inkomster	0	0	0	0
Utgifter	0	0	0	0
S:a investering	0	0	0	0

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Nämnden handhar de uppgifter som utgör de fysiska förutsättningarna för stadsutvecklingen.

Nämnden/stadsarkitektkansliet avger utlåtanden och stadsarkitektkansliet tar fram nödvändiga utredningar och informerar allmänheten om aktuella stadsplaneringsfrågor.

Stadsutvecklingsnämndens verksamhet handhas av stadsarkitektkansliet.

Nämndens verksamhetsidé är att med utgångspunkt i den befintliga stadens gestalt och

förstärkt identitet förtäta bebyggelsen på ett attraktivt och stadsmässigt sätt.

Detaljplaneringen utgör verksamhetens tyngdpunkt samtidigt som arbetet fortgår med översiktliga utvecklingsplaner.

Nämnden strävar till social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Omvärldsanalys

Stadens mål är att genom stadsplanering skapa de fysiska förutsättningarna för en ökad inflyttning och företagsetablering.

Under de senaste åren har stadens utbud av bostadstomter motsvarat efterfrågan i synnerhet genom att Storgärdan och Horelli nyligen byggts ut. Staden har en reserv på färdigplanerade våningshustomter för ca 700 nya invånare. Dessa skulle täcka behovet för stadens genomsnittliga befolkningsökning på 10 år, eller utgående från stadens mätbara mål 5 år. Under 2015 färdigställs stadsplanen för Rönnebergs torg med ett beräknat tillskott på 170 bostäder i flervåningshus beroende på vilka krav på marksanering som kommer att ställas.

Stadsutveckling innebär förutom att bereda plats för nya bostadsområden att den befintliga stadsmiljön förtätas och uppgraderas. Centrumutvecklingen kräver fortsatta insatser för en samordnad positiv utveckling. Staden har inlett en delgeneralplaneprocess för de centrala delarna av Mariehamn. Planen beräknas ta tre år i anspråk. En översiktlig plan med konsekvensutredning över trafik- och parkeringsproblematiken behöver tas fram i samband med delgeneralplanen.

Stadskärnan behöver fortsatta insatser för den fysiska miljön för att bli en trivsamt mötesplats att umgås och handla i. Ett nytt arbetssätt har tagits i bruk genom en samfinansiering av åtgärderna med offentliga och privata medel. För att kunna förverkliga de projekt som föreslagits i Gatuprogrammet för Mariehamns centrum, anser stadsutvecklingsnämnden att infrastrukturnämnden behöver ta fram en tidtabell och budget för dess genomförandet.

Delgeneralplanarbetet kommer att under de inkommande åren uppta merparten av stadsarkitektkansliets personalresurser. Stadsplaneändringen för stadsdelen Sveden kommer att förskjutas till 2017 vilket betyder att de tidigare angivna antalet nya egnahemstomter inte kommer att förverkligas. En utvecklingsstudie för bostadsöarna i Slemmern inleds 2017.

Verksamhetsspecifika mål

Brukarperspektiv

Mål: Att stärka demokrati och medborgarnas inflytande över närsamhället genom att utveckla planeringsprocesser som främjar växelverkan mellan planerare, invånare och beslutsfattare. Beredningsprocessen syftar till fullständig genomsiktbarhet och öppen diskussion mellan staden och

fastighetsägarna och övriga medborgare.

Indikator: Antalet samråds- och informationsmöten.

Antalet besökare på hemsidan.

Aktivitet:

- De aktuella stadsplaneförslagen finns framställda på stadens hemsida.
- Samråd ordnas i samband med komplexa stadsplaner som har betydande inverkan.
- I samband med större stadsplanefrågor ordnas en medborgardialog för att få in synpunkter kring den aktuella frågeställningen; film och information på hemsida, i sociala medier samt utställning på biblioteket. Insamling av synpunkter via samrådsmöte, enkät och webbenkät.
- I samband med arbetet med delgeneralplanen för centrum arrangeras samråd och eller medborgarinformation samt medborgarenkät.

Medarbetarperspektiv

Mål: Att utveckla kompetensen inom hållbar stadsplanering genom utbildning, resor och yrkeslitteratur. Gott ledarskap och teamarbete för att utnyttja resurserna maximalt.

Indikator: Genomförda utbildningsinsatser.

Aktivitet:

- Studieresor och utbildningstillfällen erbjuds för personalen med anknytning till aktuella arbetsuppgifter.

Samhällsekonomicperspektiv

Mål: Att skapa bästa förutsättningar för ökad inflyttning och företagsetableringar i staden som lägger grunden för en breddad skattebas och därmed i förlängningen ökade skatteinkomster.

Indikator: Ökat skatteunderlag.

Aktivitet:

- Delgeneralplan för centrum påbörjas.
- Rönnebergs torg slutförs.
- Modernisering av stadsplanerna i stadsdelen Sveden fortsätter.
- Framtagning av stadsplan för södra Lillängen.

Hållbarhetsperspektivet

Mål: Målet för en hållbar stadsplanering är en långsiktigt god ekonomi, vilket betyder lång livsläng och god kvalitet i bebyggda miljöer och väl utnyttjade resurser.

Värna om de sammanhållande gröna korridorerna till nytta för rekreation och biologisk mångfald.

Värna om de kulturhistoriska och estetiska värden i stadsmiljön.

Indikator: Ökad andel grönområden.
Antal K-märkta byggnader.

Aktivitet:

- Södra Lillängen planeras utgående från hållbarhetsperspektiv och ekologisk dagvattenhantering.
- Arbetet med delgeneralplanen för centrum utgår från långsiktig hållbarhet.

- Stadsplaneringen skall bidra till att koldioxidutsläppen minskas och planbestämmelser för att uppnå detta tas fram.

Betydande verksamhetsförändringar

(i jmf med år 2015)

- Verksamhetens tyngdpunkt förskjuts under 2016 och 2017 från detaljplanering till översiktlig planering vilket kräver tillgång till extern sakkunskap i miljö- och trafikfrågor.

Nyckeltal	Bokslut 2014	Budget 2015	Budget 2016	Avvikelse 2016-15
Slutbehandlade stadsplaner	17	10	10	0
Antal fastställda stadsplaner	21	10	10	0
-komplexa planer	9	-	-	-
-enkla planer	12	-	-	-
Nya egnahemstomter	2	27	0	-27
Nya flerbostadstomter	0	2	2	0
Nya övriga tomter	1	0	0	0
Stadsplanerad areal (ha)	27	17	5	-12
Därav tidigare oplanerad (ha)	5	-	-	-
Stadsplanerad byggnadsrätt (v.y. m ²)	35 115	-	-	-
Därav ny byggnadsrätt (v.y. m ²)	13 023	-	-	-
Uppskattat antal nya bostäder (1/75 m ² v.y. bostad)	36	170	170	0
Antal samråd	1	-	1	-
Antal besök på hemsidan	1 111	-	-	-
Antal utlåtanden	60	40	40	0
Antal nämndmöten	9	10	10	0

Personalplan

Av stadsfullmäktige inrättade tjänster/platser

Antal	Benämning	Årsarbeten	Ändring
<u>Ordinarie</u>		S:a	5,00
1	Stadsarkitekt		1,00
1	Planarkitekt		1,00
1	Byggnadsarkitekt		1,00
1	Ritare		1,00
1	Byråsekreterare		1,00
<u>Tillfälliga</u>		S:a	0,00

Av totalt 5,00 inrättade årsarbeten förverkligas 4,10

Byggnadsnämnden

Resultaträkning och investering	Bokslut	Budget	Budget	Avvikelse
Belopp i tusen euro	2014	2015	2016	2016-15
RESULTAT				
Verksamhetsintäkter	110	116	98	-18
Försäljningsintäkter	1	1	1	0
Avgiftsintäkter	84	100	97	-3
Understöd och bidrag	0	0	0	0
Tillverkning för eget bruk	1	0	0	0
Övriga intäkter	0	0	0	0
Interna verksamhetsintäkter	25	15	0	-15
Verksamhetskostnader	-254	-266	-255	11
Personalkostnader	-223	-236	-211	26
Löner och arvoden	-177	-186	-166	20
Lönebikostnader	-46	-50	-45	5
Pensionskostnader	-37	-38	-35	3
Övriga lönebikostnader	-9	-12	-10	2
Köp av tjänster	-10	-5	-10	-5
Material, förnödenheter och varor	-4	-4	-6	-2
Understöd	0	0	0	0
Övriga verksamhetskostnader	-1	-1	-1	-1
Interna verksamhetskostnader	-17	-19	-27	-8
Verksamhetsbidrag	-144	-150	-157	-7
Driftsbidrag	-144	-150	-157	-7
Årsbidrag	-144	-150	-157	-7
Planenliga avskrivningar	0	0	0	0
Årets resultat	-144	-150	-157	-7
Årets överskott (underskott)	-144	-150	-157	-7
INVESTERING				
Inkomster	0	0	0	0
Utgifter	0	0	0	0
S:a investering	0	0	0	0

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Verksamheten är lagstadgad och närmare beskriven i plan- och bygglagen och -förordningen. Byggnadsnämnden ska övervaka byggandet med hänsyn till det allmänna intresset och kontrollera att antagna planer följs, behandla ansökningar om bygglov och andra tillstånd, övervaka att gällande bestämmelser och givna tillstånd följs och att underhållet av byggnader sköts samt ansvara för att rådgivning i byggnadsfrågor ordnas i kommunen. Nämnden rapporterar byggnads statistik och tillhandahåller uppgifter om fastigheter och bestämmelser som berör dessa.

Byggnadsinspektionen är byggnadsnämndens berednings- och verkställighetsorgan.

Omvärldsanalys

Denna budget utgår ifrån att byggandet fortsätter i stort sett oförändrat. Byggbestämmelserna förnyades år 2015 genom utgivningen av Ålands byggbestämmelsesamling. Förhoppningsvis har den av landskapet utlovade revideringen av plan- och bygglagen också förverkligats under året.

Verksamhetspecifika mål

justeras för att kompensera de utökade kostnaderna.

Brukarperspektiv

Indikator: Utfall.

Mål: Ett bygglov ska erhållas inom 3-10 veckor från det att komplett ansökan inlämnats. Den kortare tiden avser projekt som planerats enligt gällande bestämmelser och den längre tiden projekt som innebär avvikelser.

Indikator: Utfall.

Ekonomiperspektivet

Mål: Den elektroniska bygglovshandlingen ökar under året. Handlingen innebär utökade kostnader men minskar samtidigt tillsammans med de reviderade bestämmelserna behovet av att utöka personalen. Tillsynstaxorna

Nyckeltal	Bokslut 2014	Budget 2015	Budget 2016	Avvikelse 2016-15
Byggn.lov/tillst., totalt	140	130	130	0
En/tvåfamiljshus	31	16	16	0
Radhus	0	0	0	0
Väningshus	2	4	4	0
Övriga nya byggnader	48	40	40	0
Övriga till-o. ombyggn.	59	70	70	0
Byggnadsinspektörstillstånd	104	100	100	0
Byggnadsvolym	57 780	60 000	60 000	0
Byggnads totalareal	12 187	15 000	15 000	0
Byggnadsväningsyta	11 622	12 000	12 000	0
Lägenhetsyta	5 809	5 000	5 000	0
Antal lägenheter	61	50	50	0

Personalplan

Av stadsfullmäktige inrättade tjänster/platser

Antal	Benämning	S:a	Ändring i årsarbeten	
			Årsarbeten	2016
<u>Ordinarie</u>			4,00	0,00
1	Byggnadsinspektör		1,00	
1	Byråsekreterare		1,00	
1	Biträdande byggnadsinspektör		1,00	
1	Granskningsarkitekt		1,00	
<u>Tillfälliga</u>			0,00	0,00

Av totalt 4 st inrättade årsarbeten förverkligas 3,50.

Bildningsnämnden

Resultaträkning och investering	Bokslut	Budget	Budget	Avvikelse
Belopp i tusen euro	2014	2015	2016	2016-15
RESULTAT				
Verksamhetsintäkter	4 076	3 446	3 833	387
Försäljningsintäkter	1 735	1 508	1 889	381
Avgiftsintäkter	875	808	812	5
Understöd och bidrag	196	125	113	-12
Tillverkning för eget bruk	0	0	0	0
Övriga intäkter	1 020	855	855	0
Interna verksamhetsintäkter	250	150	164	14
Verksamhetskostnader	-18 343	-18 898	-19 746	-848
Personalkostnader	-10 325	-10 407	-10 631	-225
Löner och arvoden	-8 322	-8 358	-8 474	-116
Lönebikostnader	-2 003	-2 048	-2 157	-108
Pensionskostnader	-1 618	-1 570	-1 708	-138
Övriga lönebikostnader	-385	-479	-449	30
Köp av tjänster	-1 242	-1 027	-1 069	-42
Material, förnödenheter och varor	-1 519	-1 066	-1 108	-41
Understöd	-189	-182	-195	-13
Övriga verksamhetskostnader ¹	-418	-366	-359	7
Interna verksamhetskostnader	-4 650	-5 851	-6 385	-534
Verksamhetsbidrag	-14 267	-15 452	-15 913	-461
Landskapsandelar	0	0	3 032	3 032
Driftsbidrag	-14 267	-15 452	-12 881	2 571
Årsbidrag	-14 267	-15 452	-12 881	2 571
Planenliga avskrivningar	-658	-226	-239	-13
Årets resultat	-14 925	-15 678	-13 120	2 558
Årets överskott (underskott)	-14 925	-15 678	-13 120	2 558
INVESTERING				
Inkomster	0	0	30	0
Utgifter	0	-70	-420	-350
S:a investering	0	-70	-390	-320

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Till verksamhetsområdet hör stadens grundskolor, fritidshem och medborgarinstitutet samt bibliotek och kulturverksamhet, fritidsverksamhet, ungdomsverksamhet och drift av motions- och idrottsanläggningar.

Grundskolan ska ge en god allmänbildande grund för fortsatt utbildning och beredskap att möta ett föränderligt samhälle och arbetsliv. Fritidshemmen bidrar till att barn får goda

uppväxtvillkor i en stimulerande miljö. Medborgarinstitutet erbjuder mångsidiga utbildningstjänster i samarbete med sina samarbetskommuner och landskapsregeringen samt fungerar som innovativ kursarrangör och traditionsbärare. Utbildningstjänster säljs till organisationer och företag.

Genom verksamheten på kulturområdet ska Mariehamns invånare ha jämlika möjligheter att delta i arrangemang och aktiviteter. Biblioteket ska ge möjlighet till att skaffa information,

kunskap och berika invånarnas fritid genom sitt utbud av media och aktiviteter. Främjande av det levande kulturarvet ingår i verksamheten. Biblioteket är centralbibliotek och ansvarar bland annat för bibliotekssystemet Katrina genom ett samarbete med landskapsregeringen.

I fritidsanläggningarna ska finnas förutsättningar för idrottande på både elit- och amatörnivå, anläggningarna ska ha god standard och flexibel service ska erbjudas. Medborgarna ska kunna ha en aktiv fritid, där verksamhet riktad till barn och ungdomar prioriteras. Mariehamn ska vara en idrottsdestination. En ungdomsverksamhet av hög kvalitet i drogfri miljö erbjuds.

Omvärldsanalys

God utbildning kommer att vara en viktig konkurrensfördel i framtidens kunskapsintensiva samhälle. Därför är det ett vitalt samhällsintresse att skolan håller en hög standard i sin verksamhet. Ett mått på hög standard i skolan är utomordentligt goda resultat i PISA-undersökningarna. Mariehamns skolor måste fortsättningsvis vara attraktiva arbetsplatser. Väl fungerande skolor och fritidshem är viktiga för att barnfamiljer ska välja att flytta till Mariehamn. För att grundskolan ska kunna uppnå sina högt ställda mål krävs satsningar som speciellt riktar sig till elever med särskilda behov. Antalet elever i stadens skolor förväntas vara relativt konstant under planperioden. Ombyggnaden av Övernäs högstadiesbyggnad förväntas vara klar till höstterminen 2016.

Olika former av samarbete med våra grannkommuner är av betydelse för att gemensamma resurser ska kunna användas på bästa tänkbara sätt. Den fria bildningen fyller en viktig funktion och ger både mening och kunskap för många. Efterfrågan på kurser som hålls dagtid kommer bli större i framtiden beroende på åldersstrukturen i vårt samhälle. En ökad inflyttning kommer att behövas, vilket betyder utmaningar för skolorna som ska kunna erbjuda undervisning i svenska samtidigt som behovet av språkkurser i svenska ökar vid Medborgarinstitutet. Att ge inflyttade med annat modersmål språkfärdigheter i svenska är ett samhällsintresse.

Biblioteksverksamheten är inne i en förändringsfas då e-media kommer att få en allt större betydelse i framtiden och biblioteken blir allt mer kulturella mötesplatser. Att bo i en stad där det händer spännande saker på kulturens område värderas högt. Mariehamns stad har fritidsanläggningar som ger service åt hela landskapet och kostnaderna för att upprätthålla

god kvalitet kommer att bli stora eftersom investeringar krävs kontinuerligt. De verksamheter som bedrivs i stadens anläggningar har positiva hälsoeffekter och ger många fördelar för hela Åland.

Mål för år 2016

Elevprognoserna inför de kommande åren visar en marginell ökning av det totala elevantalet och en ökning av elever från annan kommun. Behovet av stöd till elever med svårigheter ökar fortsättningsvis. Insatser för barn som behöver enskild undervisning under kortare eller längre tid behövs i högre grad än tidigare. I stadens skolor gäller nolltolerans mot mobbing. Resultaten från KIVA rapporten kommer fortsättningsvis att rapporteras i verksamhetsplanen. En årlig undersökning görs enligt KIVA metoden, där elever tillfrågas om sina upplevelser. Våren 2015 rapporterades att 6,6 % av stadens elever uppgav sig ha upplevt mobbing. När skolorna vidtagit åtgärder fanns det fortsättningsvis 2,6 % av eleverna som uppgav att de upplevde mobbing.

För att sköta de fritidsanläggningar staden förfogar över finns ett framtida investeringsbehov som är nödvändigt om anläggningarna ska kunna drivas på nuvarande nivå eller i vissa fall överhuvudtaget.

Brukarperspektivet

Avdelningen för utbildning

Mål: Undervisningens kvalitet i stadens grundskolor bibehålls.

Indikator: Timresursen bibehålls på samma nivå som tidigare. Fortbildningsanslaget för lärare bibehålls på samma nivå som tidigare.

Aktivitet:

- En sammanställning av de arbetsmetoder som stadens skolor använder för läsinläring genomförs.
- För att arbeta i förebyggande syfte mot mobbing kan även flera antimobbingsmetoder användas som komplement till KIVA-metoden.

Mål: Stadens skolor använder sig av modern digital utrustning som pedagogiskt hjälpmedel, med slutmålet att varje elev, åtminstone under skoltid, har tillgång till nödvändig digital utrustning.

Indikator: Elever i åk 6 erhåller kontinuerlig tillgång till modern digital utrustning inom år 2016.

Aktivitet:

- Inköp av utrustning görs enligt IT-plan.
- IT-handledarna ges tillräckliga resurser för pedagogisk handledning.

Mål: Nordiskt samarbete i skolorna ökar.

Indikator: Fler nordiska samarbeten än tidigare.

Aktivitet:

- Deltagande i fler nordiska evenemang uppmuntras.

Medborgarinstitutet

Mål: Servicenivån för Medis verksamhet utökas.

Indikator: Antalet kurstimmar höjs med 10 % jämfört med budgeten 2015.

Aktivitet:

- Antalet kurstimmar utökas.
- Kursutbudet breddas ytterligare.
- Mediskurser anordnas för att minska den digitala klyftan.

Avdelningen för kultur och fritid

Mål: Biblioteket bibehåller sin servicenivå.

Indikator: Resultatet från bibliotekets brukarundersökning är på samma nivå som tidigare.

Aktivitet:

- Medieanslaget ökas.
- Resultatet från 2015 års brukarundersökning analyseras och kan ligga till grund för förbättringar.

Mål: Den digitala klyftan minskas. (Skillnaden mellan de som kan utnyttja den digitala teknikens möjligheter och de som inte har kunskapen)

Indikator: Minst en ny åtgärd vidtas under året för att minska den digitala klyftan.

Aktivitet:

- Skolelever lär seniorer använda pek-platta.
- Biblioteket marknadsför möjligheterna att läsa tidskrifter elektroniskt.

Mål: Litteraturdagarna 2016 arrangeras i samarbete med en kulturförening.

Indikator: Litteraturdagarna genomförs enligt nytt koncept.

Aktivitet:

- Ingånget avtal med Kulturfestival på Åland r.f förverkligas i samband med litteraturdagarna 2016.

Mål: Skapa förutsättningar för fler att ta del av stadens kulturliv.

Indikator: Nya aktiviteter initieras som ökar deltagarantalet.

Aktivitet:

- Information om stadens kulturutbud ges till studerade vid SFI utbildningen.
- En eller flera temadagar anordnas med geografi som tema.
- Nya festivaler anordnas i samarbete med andra aktörer.
- Författarkvällar arrangeras.
- Pop-up bibliotek sätts upp.
- Kulturarvsdag anordnas i samarbete med andra aktörer.

Mål: Staden skapar förutsättningar för ett ökat utövande av idrottsaktiviteter. Staden ska befrämja idrottsföreningar så att de kan utveckla sina verksamheter, vilket även kan avse uthyrning av hela eller delar av anläggningar.

Indikator: Antalet besökare i stadens anläggningar ökar.

Aktivitet:

- Tider på Baltichallen upplåts gratis åt föreningar som vill ha prova-på aktiviteter för skolbarn.
- Marknadsföringsmaterial för Idrottsgårdens verksamhet tas fram.
- Tider i skolornas gymnastiksal som inte är schemalagda före kl 15.00

kan användas av föreningar för prova-på aktiviteter eller andra aktiviteter som innebär att barn aktivt rör på sig. Dessa tider ges ut av respektive skola om lediga tider finns, men planeras och genomförs inte av skolan.

Mål: Möjligheter till spontanidrott förbättras.

Indikator: Minst en ny åtgärd vidtas för att främja spontanidrott.

Aktivitet:

- Begagnat konstgräs läggs på delar av grusplanen vid Strandnäs skola.
- Befintliga utegym kompletteras, alternativt anskaffas nytt utegym.

Mål: Jämställdheten inom olika idrottsaktiviteter kan öka genom att likvärdiga lokaler och aktiviteter inom stadens förvaltningsområde erbjuds både killar och tjejer.

Indikator: Genomförda åtgärder för att jämställa förhållanden mellan könen.

Aktivitet:

- Avdelningen för kultur och fritid undersöker, via en förfrågan till de största stadsföreningarna som hyr lokaler, om de upplever att likvärdiga lokaler, ur ett jämställdhetsperspektiv erbjuds.

Mål: Staden skall fokusera på kärnuppgifter och möjliggöra för tredje sektorn eller företag att ta över uppgifter där det är möjligt.

Indikator: Staden hyr ut exempelvis idrottsanläggningen Bollhalla till någon i huset verksam förening enligt motsvarande principer som gäller för

Ridklubben Sleipner och ridhuset i Espholm.

Aktivitet:

- Avtal förhandlas fram med intresserad förening. Avtalets utformning skrivs inom ramen för given budget.

Medarbetarperspektivet

Mål: Verksamheterna inom bildningsnämndens ansvarsområde ska vara attraktiva arbetsplatser.

Indikator: Utannonsering av tjänster inom bildningssektorn genererar alltid ett urval av behöriga sökande med relevant utbildning och erfarenhet.

Aktivitet:

- Fortbildningsanslag bibehålls på liknande nivå som tidigare.
- Arbetsmiljön inspekteras och utrustning för att förbättra arbetsmiljön anskaffas.

Ekonomiperspektivet

Mål: Nya samarbetslösningar med andra kommuner uppnås.

Indikator: Ökade intäkter från andra kommuner eller minskade kostnader.

Aktivitet:

- Kontinuerlig dialog hålls med nuvarande och potentiella samarbetspartners.

Betydande verksamhetsförändringar

(i jmf med år 2015)

- Inflyttning i Övernäs skolbyggnad för åk 7-9 sker vid höstterminsstarten 2016.

Nyckeltal	Bokslut 2014	Budget 2015	Budget 2016	Avvikelse 2016-15
GRUNDSKOLA				
Ytternäs skola, antal elever	243,5	248,5	241,0	-7,5
Strandnäs skola, antal elever	403,5	403,0	402,5	-0,5
Övernäs skola, antal elever	389,0	382,0	392,0	10,0
Kostnad/elev brutto	10 034	10 344	10 787	443
Kostnad/elev netto exkl ls-andelar	9 259	9 497	9 765	268
Elever utanför stadens skolor				
Elever i specialskolor	8,5	6,5	7,0	0,5
Kostnad/elev brutto	53 474	53 474	50 124	-3 350
Elever i annan kommun	4,5	2,5	2,0	-0,5
Elever i ersättande skolor	4,5	5,0	6,0	1,0
Elever som fullgör läroplikten hemma	0,5	1,0	4,0	3,0
Elever totalt				
I stadens skolor	1 036,0	1 033,5	1 035,5	2,0
varav från annan kommun	67,0	74,0	87,5	13,5
Utanför stadens skolor	18,0	15,0	19,0	4,0
Läropliktiga mariehamnare	987,0	974,5	967,0	-7,5
Grundskolorna totalt				
Kostnad/elev brutto	10 387	10 595	10 982	387
Kostnad/elev netto	9 576	9 751	9 963	212
Kostn/elev netto inkl. La	7 377	7 520	7 777	257
Nettointäkt/-kostnad per invånare	-879	-884	-881	3
Fritidshem				
Antal barn i stadens fritidshem	158,0	161,0	153,0	-8,0
varav från annan kommun	10,5	12,5	16,5	4,0

Nyckeltal	Bokslut 2014	Budget 2015	Budget 2016	Avvikelse 2016-15
MEDBORGARINSTITUTET				
Antalet underv.timmar				
Ordinarie kursutbud	9 439	7 000	7 700	700
Mariehamn	7 129	4 800	5 300	500
Samarbetskommunerna	2 310	2 200	2 400	200
Uppdragsutbildningen	5 054	1 310	2 290	980
EU-projekt	299	0	0	0
Antalet bruttokursdelt. tot				
Ordinarie kursutbud	5 716	4 940	5 434	494
Mariehamn	2 877	2 640	2 915	275
Samarbetskommunerna	2 839	2 300	2 509	209
Antalet kvinnliga bruttokursdeltagare	4 677	3 853	4 656	803
Antalet manliga bruttokursdeltagare	1 039	1 087	778	-309
Uppdragsutbildningen	406	137	163	26
EU-projekt	12	0	0	0
Antalet bruttokursdeltagare i svenska	381	0	361	361
Nettokostnad per undervisningstimme	71	0	56	56
KULTUR OCH FRITID				
UTLÅN: totalt	218 091	244 900	210 000	-34 900
E-boksutlån	-	-	4 600	-
Lån/invånare	19,0	21,0	18,0	-3,0
Nyförvärv	3 107	3 900	3 600	-300
Besök/huvudbiblioteket	212 012	228 300	210 000	-18 300
Samarrangemang	90	110	110	0
Besök				
Idrottsgården	52 552	52 500	53 100	600
Islandia	45 648	40 200	43 200	3 000
Baltichallen	38 229	35 900	37 300	1 400
Bollhalla	32 825	28 100	30 500	2 400
Ridanläggningen	11 045	11 200	11 100	-100
Fritidsverks. i skolorna	9 860	9 000	8 700	-300
Ungdomsverksamhet	16 273	19 000	18 000	-1 000
Utomhusanläggningar	82 670	76 700	80 900	4 200
Wiklöf Holding Arena	22 293	22 200	21 400	-800
Besökare sammanlagt	311 395	294 800	304 200	9 400
Mariebad				
Besökare	115 034	126 600	118 500	-8 100

Projekt nummer Investering	Budget 2016 inkomster (+)	Budget 2016 utgifter (-)	Budget 2017 inkomster (+)	Budget 2017 utgifter (-)	Budget 2018 inkomster (+)	Budget 2018 utgifter (-)	Sa nettoinv. år 2016-18
Totalt	30 125	-420 000	90 375	-223 000	0	0	-522 500
47x15 Övernäs skola inventarier		-150 000					-150 000
47x14 Islandia reparation ismaskin		-55 000					-55 000
47x13 Islandia förnyelse av tak		-140 000					-140 000
47111 IG förnyelse av 2 bowlingbanor	30 125	-75 000					-44 875
47x10 Motionsbanor byte av armaturer				-48 000			-48 000
47111 IG förnyelse av 6 bowlingbanor			90 375	-175 000			-84 625

Personalplan

Av stadsfullmäktige inrättade tjänster/platser

2015		2015	Ändring i årsarbeten
Antal	Benämning	Årsarbeten	2016
<u>Ordinarie</u>		S:a 185,30	0,00
	Bildningsstaben	2,00	
1	Bildningsdirektör	1,00	
1	Ekonom	1,00	
	Avdelning för utbildning	122,34	
1	Utbildningschef	1,00	
1	Kanslist	0,80	
2	Skolpsykolog *	1,60	
2	Skolkurator	2,00	
3	Rektor för grundskola	3,00	
2	Biträdande rektor	2,00	
3	Skolsekreterare	2,80	
17	Skolgångsassistent	16,98	
40	Klasslärare vid grundskola	40,00	3,00
34	Lektor	34,00	
6	Speciallärare vid grundskola	6,00	
2	Lärare för specialklass	2,00	
3	Bibliotekarie	2,40	
3	Fritidsföreståndare	3,00	
3	Fritidsinstruktör	3,00	-3,00
3	Barnskötare	1,76	

* De båda skolpsykologerna är delade med barnomsorgen 80/20

Utöver detta budgeteras ett antal tillfälliga årsarbeten som timlärare och elevassistenter.

	Medis	11,52	
1	Rektor	1,00	
1	Byråsekreterare	1,00	
1	Kanslist	0,74	
1	Medieassistent	0,77	
2	Datalärare	2,00	
1	Musiklärare	1,00	
1	Språklärare	1,00	
1	Biträdande rektor	1,00	
1	Lärare i textilslöjd	1,00	
1	Konstlärare	1,00	
1	Gymnastiklärare	1,00	

Vid Medborgarinstitutet finns ett antal timlärare som avlönas för en eller flera kurser, anställda årsvis.

Personalplan

Av stadsfullmäktige inrättade tjänster/platser

2015 Antal	Benämning	2015 Årsarbeten	Ändring i årsarbeten 2016
<u>Ordinarie</u>			
	Avdelning för kultur och fritid	49,44	
1	Kultur- och fritidschef	1,00	
2	Byråsekreterare	2,00	
1	Kanslist	1,00	
1	Kultur- och biblioteksledare	1,00	
1	Kulturkommunikatör *	1,00	
7	Bibliotekarie	7,00	
6	Biblioteksassistenter	5,17	
1	Avdelningsföreståndare	1,00	
2	Enhetsledare	2,00	
2	Kanslist-kassör	1,66	
2	Arbetsledare	2,00	
1	Biträdande arbetsledare	1,00	
8	Anläggningsskötare	8,00	
1	Ledande ungdomsledare	1,00	
6	Ungdomsledare	5,15	
1	Fritidsinstruktör	1,00	
9	Badvärd	8,46	
	* Kulturkommunikatören arbetar 0,5 som bibliotekarie		
	Föreningskoordinator ärendet finns		
	hos stadsstyrelsen		
<u>Tillfälliga</u>			
		3,30	
1	Kanslist/kassör	1,00	
1	Projektanställning	0,60	
1	Badvärd	0,70	
1	Kursledare vid Medis	1,00	

Av totalt 188,6 inrättade årsarbeten förverkligas 173,2.

Kultur- och fritidsnämnden

Resultaträkning och investering	Bokslut	Budget	Budget	Avvikelse
Belopp i tusen euro	2014	2015	2016	2016-15
RESULTAT				
Verksamhetsintäkter	0	0	0	0
Försäljningsintäkter	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	0	0	0	0
Understöd och bidrag	0	0	0	0
Tillverkning för eget bruk	0	0	0	0
Övriga intäkter	0	0	0	0
Interna verksamhetsintäkter	0	0	0	0
Verksamhetskostnader	-229	-242	-230	12
Personalkostnader	-6	-8	-7	1
Löner och arvoden	-6	-7	-6	1
Lönebikostnader	-1	-1	-1	0
Pensionskostnader	-1	-1	0	0
Övriga lönebikostnader	-1	0	0	0
Köp av tjänster	-7	-8	-9	-1
Material, förnödenheter och varor	-22	-6	-4	2
Understöd	-194	-219	-207	11
Övriga verksamhetskostnader	0	-2	-2	0
Interna verksamhetskostnader	0	0	-1	-1
Verksamhetsbidrag	-229	-242	-230	12
Driftsbidrag	-229	-242	-230	12
Årsbidrag	-229	-242	-230	12
Planenliga avskrivningar	0	0	-12	0
Årets resultat	-229	-242	-242	0
Årets överskott (underskott)	-229	-242	-242	0
INVESTERING				
Inkomster	0	0	0	0
Utgifter	-8	0	0	0
S:a investering	-8	0	0	0

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Till kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde hör att genom samarbetet med föreningar i staden skapa förutsättningar för ett mångsidigt och rikt kulturliv, varierad idrottsverksamhet och hälsofrämjande motion samt för ett annars aktivt föreningsliv. Nämnden hanterar även ärenden som rör konstinköp samt stadsbildsfonden. Verksamheten ska bidra till att Mariehamns stad upplevs som en plats där kultur- och

fritidsaktiviteter finns i en omfattning som gör staden intressant och aktiv. Medborgarnas fritid ska berikas.

Omvärldsanalys

Systemen för hur kommuner/städer bidrar till att stöda föreningar och organisationer förändras över tid. En genomgående linje för hur detta görs går inte att visa på. Olika orter formar sina system utgående från behov, omfattning och vad som är praktiskt genomförbart. Kultur- och fritidsnämnden har för sin del nu behandlat

ärendet om en översyn av stödformerna till föreningslivet i Mariehamn.

Verksamhetsspecifika mål

Brukarperspektivet

- Mål:** Bibehålla nivån på bidrag som syftar till att skapa aktiviteter i Mariehamn och på så sätt gör staden till en attraktiv plats att bo i och besöka.
- Indikator:** Antal beviljade grund- och evenemangs/projektbidrag förblir på minst samma nivå som 2015.
- Aktivitet:**
- Stadens bidrag marknadsförs genom annonsering, sociala medier och stadens hemsida. Noteras dock att finansieringen av öspelsfontänens driftskonsekvenser, utan motsvarande utökning av ramen, innebär minskade möjligheter för kultur- och fritidsnämnden att stöda föreningslivet.
  - Regelverket för kommunala bidrag till föreningar revideras i enlighet med stadsfullmäktiges beslut 100 § 29.9.2015.

Mål: Skapa förutsättningar för fler att ta del av stadens kultur- och idrottsliv.

Indikator: Nya aktiviteter som faller inom ramen för stadens bidragsregelverk uppmuntras och understöds.

Aktivitet:

- Nya aktiviteter kommer att understödjas inom ramen för stadens regelverk och budget.

Betydande verksamhetsförändringar

(i jmf med år 2015)

De konstinvesteringar som staden gjort har tidigare inte fått några driftsbudgetmässiga konsekvenser vad gäller avskrivning och intern ränta.

Kultur- och fritidsnämnden fick i början av juni 2015 informationen om att en förändring härvidlag skett och att detta kommer att belasta nämndens budget till och med år 2020. Öspelsfontänens driftbudgetmässiga konsekvens år 2016 uppgår till 13 140 euro. I och med att detta belopp skall finansieras inom fastslagen ram blir följderna att nämnden har försämrade möjligheter att stöda föreningslivet i staden.

Nyckeltal	Bokslut 2014	Budget 2015	Budget 2016	Avvikelse 2016-15
Beviljade grundbidrag	52	49	55	6
Beviljade evenemangs- och projektbidrag	36	36	36	0

Socialnämnden

Resultaträkning och investering	Bokslut	Budget	Budget	Avvikelse
Belopp i tusen euro	2014	2015	2016	2016-15
RESULTAT				
Verksamhetsintäkter	4 445	4 424	4 571	147
Försäljningsintäkter	1 196	1 006	1 208	202
Avgiftsintäkter	2 660	2 935	2 710	-225
Understöd och bidrag	64	0	0	0
Tillverkning för eget bruk	0	0	0	0
Övriga intäkter	525	483	653	170
Interna verksamhetsintäkter	0	0	0	0
Verksamhetskostnader	-32 777	-33 786	-34 651	-865
Personalkostnader	-17 124	-17 382	-17 188	194
Löner och arvoden	-13 597	-13 654	-13 447	207
Lönebikostnader	-3 527	-3 729	-3 741	-13
Pensionskostnader	-3 025	-2 962	-3 069	-107
Övriga lönebikostnader	-502	-767	-673	94
Köp av tjänster	-7 207	-7 581	-7 770	-188
Material, förnödenheter och varor	-398	-429	-398	31
Understöd	-2 981	-3 177	-3 513	-336
Övriga verksamhetskostnader	-260	-222	-309	-86
Interna verksamhetskostnader	-4 807	-4 995	-5 474	-479
Verksamhetsbidrag	-28 332	-29 362	-30 080	-718
Landskapsbidrag	0	0	2 978	2 978
Driftsbidrag	-28 332	-29 362	-27 102	2 260
Årsbidrag	-28 332	-29 362	-27 102	2 260
Planenliga avskrivningar	-22	-15	-11	4
Årets resultat	-28 354	-29 378	-27 113	2 265
Årets överskott (underskott)	-28 354	-29 378	-27 113	2 265
INVESTERING				
Inkomster	0	0	0	0
Utgifter	-3	0	0	0
S:a investering	-3	0	0	0

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Social service

Socialvårdens syfte är att med olika typer av social service och understöd främja och upprätthålla enskild persons och familjs sociala trygghet och förmåga att klara sig på egen hand. Särskild vikt läggs vid kvaliteten på servicen samt på rättsskyddet.

Utgångspunkten är att staden skall tillhandahålla en god och effektiv socialservice som främjar individens förmåga att klara sig själv.

Barnomsorg

Barnomsorgen bidrar till att barnen får goda uppväxtvillkor i en trygg och stimulerande miljö i sådan form och omfattning som barnfamiljernas situation kräver. I samarbete med vårdnadshavare erbjuder barnomsorgen barnen möjlighet till allsidig utveckling utifrån deras ålder och

individuella behov. För barn med särskilda behov ska finnas resurser för extra stöd.

Utgångspunkten är att staden skall tillhandahålla ett tillräckligt antal barnomsorgsplatser av god kvalitet.

Äldreomsorg

Äldreomsorgen erbjuder service som stöder de äldres självständiga livsföring i eget hem.

Utgående från invånarnas behov och gällande lagstiftning erbjuder äldreomsorgen även effektiverat serviceboende och institutionsboende.

Utgångspunkten är att staden skall tillhandahålla en kvalitativt god äldreomsorg på rätt vård- och omsorgsnivå.

Omvärldsanalys

Det ekonomiska läget är fortsatt ansträngt, såväl i staden, landskapet som i närliggande regioner. Kombinerat med krig och oroshärddar både i Europas närområden och världen i stort skapar detta en grogrund för allt hårdare attityder i samhället. Mariehamns stad har som en viktig uppgift att motverka att främlingsfientliga och rasistiska åsikter får grogrund i vårt samhälle och att en bra integrationspolitik fortsättningsvis skall vara ledstjärnan i Mariehamn.

Utgångspunkten inom den sociala sektorn i staden är god. De senaste årens ansträngda ekonomi har medfört en utvecklad förmåga att anpassa verksamheten i enlighet med givna budgetramar. Dock alltid med målsättningen att förändringarna inte ska drabba brukarna. Under senare år har en ansevärd mängd fastigheter inom sektorn avvecklats, Parkgatan 24, Mariegård, delar av Nyfahlers kontorsutrymmen, Edlagården och verksamheten vid Miranda har lagts ned. I takt med att ändamålsenliga daghem har byggts har små och oändamålsenliga utrymmen stängts. Bland personalen har andelen chefer minskat liksom också personal inom allmän administration. Förutom att organisationen har slimmats har också arbetsrutiner och arbetsuppgifter fått genomgå modiga förändringar för att kunna svara mot ställda förväntningar.

Både inom landskapet och på fastlandet pågår en ansevärd mängd utvecklings- och reformarbete som kan få stora konsekvenser för sektorn inom en nära framtid. Reformen av landskapsandelssystemet, slutresultatet för Kommunernas socialtjänst, vilket det än blir, och reformeringen av en stor mängd lagar inom det sociala området, både i landskapet och på

fastlandet, kommer att påverka sektorns verksamhet i grunden. Önskvärt vore att utvecklingsarbetet dock inte medför nya eller utökade uppgifter eftersom dagens organisation inte längre är utformad för det. Flera av lagförslagen på fastlandet är till sin karaktär sådana att de kan komma att minska på arbetsbördan inom kommunen, vilket vore välkommet. Särskilt med tanke på att utvecklingen de senaste åren har varit sådan att de lagstadgade uppgifterna har ökat samtidigt som resurserna har minskat och den demografiska situationen har utgjort en ständig utmaning.

Önskvärt vore också att Ålands Digitala Agenda under år 2016 kunde börja leverera service som underlättar sektorernas arbete. Särskilt tillgången till e-tjänster och e-ansökningar skulle underlätta för såväl brukare som personal.

Verksamhetsspecifika mål - Social service

Brukarperspektivet

Mål: Familjearbete inom barnskyddet ska erbjuda konkret hjälp så att problem kan avhjälpas i ett tidigt stadium och långvariga klientrelationer kan undvikas.

Indikator: Goda resultat i genomförd utvärdering.

Aktivitet:

- En enkät genomförs bland avslutade klienter.

Medarbetarperspektivet

Mål: Kvalitetssäkra dokumenteringen av klientuppgifter. För att uppnå en likvärdig behandling bör dokumenteringen baseras på sakliga grunder på ett oberoende, enhetligt sätt.

Indikator: Riktlinjer görs upp för journalföring.

Aktivitet:

- En fortbildning för berörd personal anordnas.

Ekonomiperspektivet

Mål: Att aktivt utreda samarbete inom socialvårdsområdena.

Indikator: En plan inklusive förslag till huvudmannaskap för samarbetet finns per 31.12.2016.

Aktivitet:

- En utredning görs beträffande samarbete med närliggande kommuner.
- En undersökning bland brukare och deras anhöriga inom omsorgsförbundet görs även från Mariehamns håll.
- En undersökning bland de unga och deras anhöriga som varken har arbete eller studieplats görs.

Mål: Mariehamns stad bör medverka till att ingen ska vara bostadslös i Mariehamn.

Indikator: En utredning över vilka åtgärder eller förändringar som bör göras.

Aktivitet:

- Söka en lösning kring ett härbärke och övriga former av boendestöd.

Hållbarhetsperspektivet

Mål: Placeringar inom barnskyddet ska leda till förbättringar på lång sikt i barnets eller ungdomens upplevelse av sin situation och förmåga att hantera sin framtid.

Indikator: Goda resultat i genomförd utvärdering.

Aktivitet:

- En undersökning bland klienter vars placeringar på Tallbacken avslutats genomförs.

Verksamhetsspecifika mål - Barnomsorg*Brukarperspektivet*

Mål: Utveckla nya metoder för pedagogisk dokumentation i syfte att underlätta dialogen med vårdnadshavare, utveckla kvalitén på den pedagogiska verksamheten och synliggöra kopplingar mellan styrdokument och praktiskt arbete.

Indikator: Gott betyg i genomförda brukarundersökningar.

Aktivitet:

- Under 2016 uppdatera och ta i bruk nya metoder för pedagogisk dokumentation på alla daghem och gruppfamiljedaghem.

Alla daghem och gruppfamiljedaghem tar i bruk en digital lärplattform i augusti 2016.

Medarbetarperspektivet

Mål: Alla enheter har tillgång till digitala verktyg för att utveckla det pedagogiska arbetet.

Indikator: Digitala verktyg finns på alla daghem och familjegrupphem.

Aktivitet:

- Digitala verktyg ska finnas tillgängliga på alla daghem och gruppfamiljedaghem inom februari 2016.
- Alla daghem och gruppfamiljedaghem tar i bruk en digital lärplattform i augusti 2016.

Ekonomiperspektivet

Mål: Ekonomiskt effektiva enheter i ändamålsenliga lokaler ger möjlighet till samarbete och effektivt nyttjande av befintlig personal.

Indikator: Daghem i Horelli-området färdigställs, daghemmet Klintebo stängs och familjedagvården avvecklas.

Aktivitet:

- Öppnande av ett nytt daghem med 66 platser i Horelli-området
- Daghemmet Klintebo med 18 platser stängs då daghemmet i Horelli-området inleder sin verksamhet.
- Familjedagvården och barnskötarpoolen avslutas i samband med att daghemmet i Horelli-området öppnas. Kvarvarande anställda erbjuds omplacering till gruppfamiljedaghem eller daghem.

Hållbarhetsperspektivet

Mål: Ett jämställt förhållningssätt utan mobbning i barngrupp och med lika möjligheter, rättigheter och skyldigheter för flickor och pojkar.

Indikator: Gott betyg i genomförda brukarundersökningar.

Aktivitet:

- Fortsatt handledning i jämställdhet och likabehandlingsarbete.
- Fortbildning i jämställdhet för all pedagogisk personal.

Verksamhetsspecifika mål - Äldreomsorg

Brukarperspektivet

Mål: Hemtjänst beviljas på rättvisa och jämlika grunder enligt fastställda kriterier.

Indikator: Kriterierna för beviljande av hemtjänst fastställs.

Aktivitet:

- Kriterier utarbetas och presenteras för socialnämnden 2016.
- Flytten från Miranda till Johannahemmet utvärderas.
- Samlingssalen och matservicen i Edlagården bibehålls och verksamheten fortsätter som tidigare.

Mål: Valfriheten och serviceutbudet ökar för de äldre och deras närstående inom äldreomsorgen.

Indikator: Ett förslag till hur ett valfrihetssystem med servicesedlar för närståendearvlastningen kunde tas i bruk utarbetas och presenteras.

Aktivitet:

- Ett förslag till servicesedlar tas fram under året.

Medarbetarperspektivet

Mål: Säkerställa en korrekt dokumentering av klientuppgifter och uppgörande av vård- och serviceplaner.

Indikator: Riktlinjer och gemensamma mallar för vård- och serviceplaner tas fram.

Aktivitet:

- Äldreomsorgens ledarteam tillsammans med representanter från Abilita utarbetar nya riktlinjer och mallar under året.

Ekonomiperspektivet

Mål: Utnyttja Odalgårdens fastighet på ett mera optimalt sätt utgående från framtida behov av äldreomsorg.

Indikator: Initiera ett samarbete med infrastruktursektorn för att se över fastighetens möjligheter.

Aktivitet:

- En arbetsgrupp med representanter från äldreomsorgen, infrastruktursektorn och kost- och lokalavdelningen ser över fastighetens möjligheter och presenterar en plan för fortsatt arbete.

Hållbarhetsperspektivet

Mål: Ett jämställt förhållningssätt med lika möjligheter, rättigheter och skyldigheter för kvinnor och män.

Indikator: Sammanställa statistik om jämställdhet inom äldreomsorgen för att medvetandegöra jämställdhetsfrågan vid beviljande av olika serviceformer.

Aktivitet:

- Statistik sammanställs och analyseras. Presenteras under hösten till socialnämnden.

Betydande verksamhetsförändringar

(i jmf med år 2015)

En ny landskapslag om skyddshem träder i kraft varvid landskapsregeringen tar över kostnadsansvaret.

En ny landskapslag om hemvårdsstöd träder i kraft, varvid kostnaderna för stödet stiger.

Ett nytt daghem med fyra avdelningar öppnar i Horelli i augusti 2016. I samband med detta stängs daghemmet Klintebo med 18 platser och två gymnastiksalor med sammanlagt 16 platser i Ängsbacken och Vinkelboda. Därtill avslutas familjedagvården med 12 platser. (Dessa är inte medräknade i nyckeltalen).

Köptjänster återinförs i äldreomsorgen.

Socialnämndens grundbudget för 2016 ökas med 180 000 euro i syfte att skapa finansieringsutrymme för sänkt barnomsorgsavgift, höjt hemvårdsstöd samt utökad familjerådgivning.

Nyckeltal	Bokslut 2014	Budget 2015	Budget 2016	Avvikelse 2016-15
Familjerådgivning				
Antal klienter	203	130	150	20
Besök	703	667	700	33
Kostnad euro	-57 780	-80 000	-85 000	-5 000
Utkomststöd				
Antal hushåll	261	310	310	0
Andel klienter under 30 år %	44	43	45	2
Andel klienter med barn %	24	29	25	-4
Lyft stöd max 2 månader %	45	45	48	3
Kostnad euro	-754 960	-803 000	-808 000	-5 000
Euro/hushåll	-2 893	-2 590	-2 610	-20
Barnskydd				
Barnskyddsanmälningar (inklusive Jomala)	216	-	220	-
varav Mariehamn	174	130	140	10
Brädslande placeringar (inklusive Jomala)	12	-	-	-
varav Mariehamn	7	4	-	-
Nya omhändertaganden (inkl. Jomala)	6	-	5	-
varav Mariehamn	3	2	3	-
Barnskydd euro	-219 284	-177 780	-184 446	-6 666
Familjevård	-133 850	-162 500	-144 236	18 264
Stödfamiljer	-106 373	-134 672	-142 904	-8 232
Institutionsvård euro	-412 550	-412 000	-545 000	-133 000
Arbetspl för ungdomar euro	-1 106	-2 570	-2 580	-10
Totalt barnskydd euro	-873 160	-889 522	-1 019 166	-129 644
0 - 17 år	1 972	1 977	1 965	-12
Euro/0 - 17 år	-443	-450	-519	-69
Fältarbete				
Fältarbete euro	-96 530	-99 100	-106 536	-7 436
0 - 17 år	1 972	1 977	1 965	-12
Euro/0 - 17 år	-49	-50	-54	-4
Tallbacken				
Antal vårdbehövande	42	45	-	-
Antal vård dygn	2 269	1 400	-	-
Kostnad euro	-511 094	-396 900	-287 813	109 087
Euro/vård dygn	-225	-283	-	-
Specialomsorger				
Klienter daglig verksamhet	56	58	56	-2
Klienter fritidsverksamhet	46	60	56	-4
Klienter boendeservice	41	44	41	-3
Klienter lägenhetsboende	19	17	16	-1
Klienter specialfritidshem	6	4	4	0
Ålands omsorgsförbund euro	-4 289 689	-4 449 986	-4 655 942	-205 956
Totalt specialomsorger euro	-4 289 689	-4 449 986	-4 655 942	-205 956
Euro/invånare	-374	-391	-405	-14
Handikappservice				
Klienter serviceboende	18	20	23	3
Klienter färdtjänst	203	230	250	20
Klienter personlig assistans	36	40	40	0
Klienter redskap	9	10	7	-3
Klienter bostadsändringar	16	19	15	-4
Avlastningsläger euro	-35 557	-35 000	-35 000	0
Handikappunderstöd euro	-109 526	-258 900	-315 848	-56 948
Färdtjänst euro	-286 771	-275 000	-285 000	-10 000
Personlig assistans euro	-1 026 579	-1 000 000	-1 050 000	-50 000
Arbetsverksamhet och flitpeng	-106 571	-120 000	-120 000	0
Totalt handikappservice euro	-1 565 004	-1 688 900	-1 805 848	-116 948
Euro/invånare	-137	-148	-157	-9
Alkohol och drogmottagning				
Klienter sammanlagt	270	300	230	-70
Mariehamns andel	159	170	130	-40
Besök sammanlagt	2 239	2 600	2 100	-500
Mariehamns andel	1 394	1 560	1 320	-240
Alkohol o drogmottagning euro	-128 471	-110 320	-132 571	-22 251
Institutionsvård euro	-33 772	-136 900	-130 656	6 244
Totalt missbrukarvård euro	-162 241	-247 220	-263 227	-16 007
Euro/invånare	-14	-22	-23	-1

Nyckeltal	Bokslut 2014	Budget 2015	Budget 2016	Avvikelse 2016-15
BARNOMSORG				
Hemvårdsstöd				
Antal familjer	221	228	235	7
Kostnad	-586 272	-580 000	-760 000	-180 000
Kostnad/familj	-2 653	-2 544	-3 234	-690
Stadens daghem				
Platser	460	491	505	14
Kostnad daghem	-4 888 423	-5 280 020	-5 712 474	-432 454
Kostnad extra personal	-45 668	-52 920	-33 725	19 195
Totalt egna daghem	-4 934 091	-5 332 940	-5 746 199	-413 259
Euro/plats	-10 627	-10 861	-11 379	-517
Privata daghem				
Platser	16	28	16	-12
Kostnad	-156 688	-280 000	-180 000	100 000
Euro/plats	-9 793	10 000	-11 250	-21 250
Familjedagvård				
Familjedaghem	-240 036	-270 148	-143 730	126 418
Gruppfamiljedaghem	-172 791	-183 132	-212 858	-29 726
Skiftesbarnomsorg	-15 559	-26 740	-27 700	-960
Totalt familjedaghem	-428 386	-453 280	-384 288	68 992
Platser	36	36	16	-20
Euro/plats	-11 900	-12 591	-24 018	-11 427
Kostnad dagvård sammanlagt	-5 362 477	-6 092 960	-6 130 487	-37 527
0 - 6 år	709	706	700	-6
Euro/0 - 6 år	-7 563	-8 630	-8 758	-128
Platser dagvård sammanlagt	512	555	537	-18
Euro/plats	-10 474	-10 978	-11 416	-438
Dagvård 31.12 2014				
Barn heltid på daghem	365	342	365	23
Barn deltid på daghem	104	100	120	20
Barn heltid på familjedaghem	21	28	10	-18
Barn deltid på familjedaghem	7	14	6	-8
Totalt	497	484	501	17
0 - 6 år	709	706	700	-6
Andel barn i dagvård %	70	69	72	3
Dagvård, antal dagar				
Barn heltid på daghem	65 691	74 800	76 000	1 200
Barn deltid på daghem	14 555	22 000	22 000	0
Barn heltid på familjedaghem	2 942	5 600	2 400	-3 200
Barn deltid på familjedaghem	1 382	2 400	1 000	-1 400
	84 570	104 800	101 400	-3 400
Specialbarnomsorg				
Specialbarnomsorg	-552 379	-643 620	-663 663	-20 043
0 - 6 år	709	706	700	-6
Euro/0 - 6 år	-779	-912	-948	-36
Lekparker				
Kostnad	-48 982	-24 333	-24 333	0
Platser	15	15	15	0
Euro/plats	-3 265	-1 622	-1 622	0

Nyckeltal	Bokslut 2014	Budget 2015	Budget 2016	Avvikelse 2016-15
ÄLDREMSORG				
Hemtjänst				
Antal besök	36 373	45 000	40 000	-5 000
Kostnad	-1 611 006	-1 590 156	-2 061 147	-470 991
Invånare 75 +	1 041	1 058	1 068	10
Euro/invånare + 75	-1 587	-1 503	-1 930	-427
Hushåll 75 + med hemtjänst	188	0	0	0
Hushåll 75+, % med hemtjänst	19	0	0	0
Trygghetstelefoner				
Antal klienter	147	120	130	10
Dagverksamhet				
Antal klienter per 31.12	33	35	35	0
Antal besök	2 345	2 700	2 700	0
Kostnad	-113 511	-122 412	-101 395	21 017
Euro/besök	-57	-45	-38	7
Färdtjänst enligt socialvårdslagen				
Antal klienter	146	110	100	-10
Kostnad	-42 236	40 000	30 000	-10 000
Närståendestöd				
Antal klienter	92	45	45	0
Kostnad	-482 048	-303 004	-303 004	0
Euro/klient	-5 239	-6 733	-6 733	0
Institutionsvård				
Trobergshemmet institution				
Antal platser	66	66	52	-14
Antal vård dygn	22 503	22 800	18 000	-4 800
Kostnad	-3 801 959	-3 448 413	-2 773 331	675 082
Euro/vård dygn	-169	-151	-154	-3
Antal platser sammanlagt	66	66	52	-14
Invånare 75 +	1 041	1 058	1 068	10
Invånare 75 +, % med inst vård	7	6	5	-1
Stadens egna platser	66	66	52	-14
Invånare 75 + %, egna platser	7	6	5	-1
Effektiverat serviceboende				
Trobergshemmet effektiverat				
Antal platser korttidsvård	10	10	10	0
Antal vård dygn	2 923	3 200	2 900	-300
Antal platser effektiverat serv	40	40	54	14
Antal vård dygn	14 090	13 800	18 700	4 900
Kostnad	-2 950 908	-3 069 272	-3 247 199	-177 927
Euro/vård dygn	-173	-181	-174	7
Odalgården				
Antal platser	34	34	34	0
Antal vård dygn, effektiverat	10 601	10 750	10 750	0
Antal vård dygn lägenheter	1 640	1 095	1 095	0
Vård dygn sammanlagt	12 241	11 845	11 845	0
Kostnad	-1 816 087	-1 728 293	-1 923 767	-195 474
Euro/vård dygn	-148	-146	-162	-16
Linden folkhälsan				
Antal platser	3	3	3	0
Antal vård dygn	1 464	540	1 095	555
Kostnad	-213 518	-116 800	-213 518	-96 718
Euro/vård dygn	-146	-216	-195	21
Antal platser sammanlagt	87	87	101	14
Invånare 75 +	1 041	1 058	1 068	10
Invånare 75 +, % effekt serviceb	9	8	8	0

Personalplan

Av stadsfullmäktige inrättade tjänster/platser

Antal	Benämning	Ändring i årsarbeten		
		Årsarbeten	2016	
<u>Ordinarie</u>		S:a	310,75	-6,21
Social service			30,00	
2	Administratör		2,00	
1	Barnatillsyningsman		1,00	
1	Ledande terapeut		1,00	-1,00
1	Sjukskötare		1,00	
1	Behandlare		1,00	1,00
2	Familjearbetare		2,00	
3	Fältare		3,00	
1	Föreståndare		1,00	
1	Ledande fältare		1,00	
1	Ledande socialarbetare		1,00	
7	Socialarbetare		7,00	
5	Socialfostrare		5,00	
1	Socialdirektör		1,00	
1	Socialservicechef		1,00	
1	Specialsocialarbetare		1,00	
1	Verksamhetsledare		1,00	
*Ledande terapeut utbildas till en behandlare				
Äldreomsorg			170,76	
1	Administratör		1,00	
1	Dietist		1,00	-1,00
1	Ergoterapeut		1,00	
2	Fysioterapeut		1,00	
2	Föreståndare		2,00	
3	Grupphandledare		3	
2	Hemtjänstledare		2,00	
1	Koordinator inom ÄO		1,00	
1	Ledande vårdare		1	-1,00
145	Närvårdare		135,84	-1,00
11	Omvårdnadsledare		11,00	1,00
8	Sjukskötare		6,92	-1,53
1	Socialarbetare		1,00	
1	Textilarbetare		1	
1	Vårdchef		1,00	-1
1	Äldreomsorgschef		1,00	
*Tre platser som sjuksköterska 0,78% omvandlas till två sjukskötarplatser om 0,91%.				
Barnomsorg			109,99	
2	Administratör		2,00	
12	Assistent		11,21	
1	Barnomsorgschef		1,00	
41	Barnskötare		40,65	3,00
2	Barnskötare "pool"		1,18	-1,18
42	Barntädgårdslärare		38,20	5,50
1	Daghemsbiträde/skiftesbarnomsorg		0,35	
7	Daghemsföreståndare		7,00	2,00
5	Familjedagvårdare		5,00	-5,00
1	Familjedagvårdsledare		1,00	-1,00
2	Specialbarntädgårdslärare		2,00	
2	Psykolog		0,40	
<u>Tillfälliga</u>			10,79	
5	Assistent		2,79	
5	Barnskötare		5,00	-4,00
2	Barntädgårdslärare		2,00	-1,00
1	Daghemsbiträde		1,00	

Infrastrukturnämnden

Infrastrukturnämnden exkl. Va-verket

Resultaträkning och investering	Bokslut	Budget	Budget	Avvikelse
Belopp i tusen euro	2014	2015	2016	2016-15
<u>RESULTAT</u>				
Verksamhetsintäkter	19 245	13 705	14 255	550
Försäljningsintäkter	9 130	1 969	1 780	-189
Avgiftsintäkter	89	54	49	-5
Understöd och bidrag	0	0	0	0
Tillverkning för eget bruk	228	235	134	-100
Övriga intäkter	1 370	1 540	1 946	405
Interna verksamhetsintäkter	8 429	9 907	10 346	439
Verksamhetskostnader	-18 573	-15 212	-16 637	-1 425
Personalkostnader	-6 504	-5 338	-5 532	-194
Löner och arvoden	-5 183	-4 143	-4 313	-170
Lönebikostnader	-1 321	-1 195	-1 219	-24
Pensionskostnader	-1 115	-915	-929	-13
Övriga lönebikostnader	-206	-280	-290	-11
Köp av tjänster	-2 361	-2 254	-2 324	-69
Material, förnödenheter och varor	-2 457	-2 327	-2 349	-22
Understöd	-19	-16	-20	-5
Övriga verksamhetskostnader	-411	-507	-1 289	-782
Interna verksamhetskostnader	-6 819	-4 771	-5 123	-352
Verksamhetsbidrag	672	-1 507	-2 382	-875
Driftsbidrag	672	-1 507	-2 382	-875
Årsbidrag	672	-1 507	-2 382	-875
Planenliga avskrivningar	-4 514	-3 430	-3 521	-91
Årets resultat	-3 842	-4 937	-5 903	-965
Årets överskott (underskott)	-3 842	-4 937	-5 903	-965
<u>INVESTERING</u>				
Inkomster	339	130	250	120
Utgifter	-3 020	-3 596	-1 375	2 221
S:a investering	-2 681	-3 466	-1 125	2 341

Va-verket

Resultaträkning och investering	Bokslut	Budget	Budget	Avvikelse
Belopp i tusen euro	2014	2015	2016	2016-15
RESULTAT				
Verksamhetsintäkter	4 367	4 452	4 625	173
Försäljningsintäkter	3 807	3 991	4 133	142
Avgiftsintäkter	0	0	0	0
Understöd och bidrag	0	0	0	0
Tillverkning för eget bruk	95	43	44	1
Övriga intäkter	77	55	75	20
Interna verksamhetsintäkter	387	363	374	11
Verksamhetskostnader	-3 418	-3 273	-3 399	-126
Personalkostnader	-767	-663	-716	-52
Löner och arvoden	-607	-519	-557	-38
Lönebikostnader	-160	-144	-158	-14
Pensionskostnader	-131	-110	-122	-12
Övriga lönebikostnader	-29	-34	-37	-3
Köp av tjänster	-305	-277	-286	-9
Material, förnödenheter och varor	-1 496	-1 487	-1 485	2
Understöd	0	0	0	0
Övriga verksamhetskostnader	-8	-3	-8	-5
Interna verksamhetskostnader	-842	-843	-905	-61
Verksamhetsbidrag	948	1 178	1 226	47
Driftsbidrag	948	1 178	1 226	47
Årsbidrag	948	1 178	1 226	47
Planenliga avskrivningar	-765	-778	-863	-85
Årets resultat	184	400	363	-38
Årets överskott (underskott)	184	400	363	-38
INVESTERING				
Inkomster	40	0	0	0
Utgifter	-1 089	-1 082	-950	132
S:a investering	-1 049	-1 082	-950	132

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Infrastruktursektorn är indelad i tre avdelningar: räddningsverket, fastighetsavdelningen och samhällstekniska avdelningen. Som stöd för verksamheten finns ett kansli innefattande administration, ekonomistöd och kundservice.

Sektorns verksamhetsområde inkluderar:

- räddningsverksamhet innefattande operativ räddningstjänst, ambulanssjukvård, förebyggande arbete mot bränder och olyckor, brandskyddsutbildning, befolkningsskyddsplanering, Strandnäs FBK
- samt räddningsmyndighetsfunktionen i sex samarbetskommuner
- planering, byggande samt drift och underhåll av stadens fastigheter
- allmänna områden, parker och grönområden och specialobjekt
- gator, gc-vägar och trottoarer och andra trafikleder samt parkeringsövervakning och kollektivtrafik
- VA-ledningsnät och reningsverk för staden och sex samarbetskommuner
- utförande av mätningförrättningar och förande av fastighetsregister, karthantering

samt beredning av ärenden gällande markinköp, försäljning och arrende.

Infrastruktursektorn erbjuder alla mariehamnare och besökare en trygg och välskött stad med en väl fungerande infrastruktur dygnet runt. Sektorn tillhandahåller ändamålsenliga, väl underhållna och energieffektiva lokaler. Verksamheten bedrivs med hjälp av en samarbetsvillig och kunnig personal i samråd med entreprenörer eller andra aktörer.

Omvärldsanalys

En väl fungerande fysisk infrastruktur är en central del i ett samhälles funktion. Den är en förutsättning för att människor ska kunna utföra sina dagliga göromål och för att kommunen skall kunna tillhandahålla service för medborgare och brukare.

En övergripande utmaning för infrastruktursektorn är att tillhandahålla en acceptabel service- och beredskapsnivå på sina verksamheter trots att anslagen för verksamheterna över tid har minskat i förhållande till verksamhetsområdet. Budgeten för driften av stadens allmänna områden för år 2015 ligger till exempel på en nivå som är lägre än 10 år tidigare trots att staden utbyggs kontinuerligt under åren med mer arbetsintensiva områden.

Staden har byggt nya bostadsområden och det finns ett stort antal lediga tomter för exploatering, förutom vad gäller egnahemstomter. Staden förtäts dels för att skapa ökad inflyttning och dels för att möjliggöra företagsetableringar. Förtätningar i centrum kan utnyttja befintlig infrastruktur, minskar bilberoendet och bidrar till ökad handel och är därför prioriterade. Staden är till för alla och frågor kring tillgänglighet kommer att beaktas i planeringen och i samband med ombyggnader både i uterummet och i stadens fastigheter.

Trots ett tryck på sänkta budgetanslag kommer det att finnas ett ökande behov av underhåll och ersättande investeringar när bland annat ledningsnät föråldras samtidigt som nya byggs. På de avgiftsbelagda delarna av verksamheten finansieras detta via avgifterna. Lotsbroverkets kapacitet för emottagning av avloppsvatten utreds och investeringar planeras i samråd med avtalskommunerna. För den skattebelastande verksamhetens del bör nivån på skötseln av de allmänna områdena garanteras som en del av stadens attraktionskraft.

Omfattningen av fastighetsförvaltningen styrs av sektorernas behov av lokaler. Fortsatta satsningar på alternativa energiformer och energioptimering av fastigheter kommer att göras och inomhusmiljöfrågor är prioriterade.

Nya samarbetsformer behövs i det åländska samhället för att klara av framtida utmaningar och infrastruktursektorn medverkar till utökad samarbete med andra aktörer, bland annat som en del av samhällsservicereformen och samordningen av räddningsverksamheten på Åland. Den egna verksamheten behöver kontinuerligt utvärderas mot privata alternativ eller alternativ i den tredje sektorns regi. Bolagiseringar skall genomföras när dessa är till fördel för staden.

Verksamhetsspecifika mål

Infrastruktursektorn upprätthåller en räddningstjänst med god utryckningsberedskap och en hög servicenivå, vilket gör att de som bor och vistas i Mariehamn känner sig trygga.

Infrastruktursektorn förser stadens olika verksamheter med ändamålsenliga lokaler och sköter och underhåller fastigheterna så att deras värde består eller förbättras samtidigt som reparations- och underhållskostnaderna och energianvändningen minskas.

Infrastruktursektorn erbjuder ett varierat utbud av tomter för ny bosättning och tillhandahåller attraktiva och säkra gatu- och parkanläggningar samt fritidsområden. Gator, gc-vägar och trottoarer planeras och underhålls på ett sådant sätt att trafiksäkerheten förbättras. Både drift- och reinvesteringsprojekt genomförs med tanke på långsiktighet och god driftkostnadseffektivitet. Sektorn erbjuder en miljö- och handikappanpassad kollektivtrafik som utgör ett alternativ till bilen. Kartinformationen är behovsanpassad, korrekt och den upprätthålls med modern utrustning. Nya kartprodukter utvecklas såväl för stadens behov som för externa användare. Sektorn levererar ett rent vatten utan avbrott till abonnenterna, tar emot avloppsvattnet i staden och från samarbetskommuner och renar det bättre än vad tillståndsmyndigheterna kräver samt kontrollerar att dagvattnet inte påverkar vattnen kring staden skadligt.

Genom ledarskapsutbildning erhåller cheferna inom infrastruktursektorn verktyg för att utvecklas som ledare tillsammans med chefer inom andra sektorer. I enlighet med stadens personalpolitik är syftet att åstadkomma en god dialog, delaktighet och ett ökat engagemang inom sektorn. Personalen är kunnig inom sitt arbetsområde och erbjuds personlig kompetensutveckling.

Brukarperspektivet

Mål: Infrastruktursektorn tillhandahåller en fungerande infrastruktur i stort sett dygnet runt utgående från brukarnas behov, förväntningar och önskemål, inom ramen för tillgängliga budgetmedel.

Indikator: I stadens medborgarundersökningar bör invånarnas omdöme av räddningstjänsten, kollektivtrafiken, gång- och cykelvägar, gator och vägar samt vatten och avlopp bibehållas. På basen av bedömningen vidtas åtgärder för att brukarna ska vara nöjda med servicenivån. En skild medborgarundersökning kring kollektivtrafiken prioriteras.

Aktivitet:

- Räddningsverkets utryckningstyrka uppfyller fastslaget servicenivåbeslut.
- Medborgarundersökning över kollektivtrafik utförs själv/beställs från ÅSUB
- Det extra budgetanslaget om 150 000 euro används för förbättringar i stadsmiljön

Mål: Servicenivån bibehålls huvudsakligen.

Indikator: Räddningsverket skall vid byggnadsbrand påbörja invändig livräddningsinsats inom 6 minuter. Underhållsplaner för fastigheter färdigställs. Skötselplan för grönområden följs med prioritering av centrum. Antalet skadeersättningar föranledda av brister i trafikleder får ej öka. Vinterunderhållsprogrammet följs med prioritet på lätta trafikens leder och kollektivtrafiken.

Aktivitet:

- Räddningsverket utarbetar en kravspecifikation på kunskapsnivåer inom olika delar av räddningsarbetet,

som befäl, underbefäl och manskap skall uppfylla.

- En skötselplan för kulturhistoriska parkområdet "Esplanen" görs. I planen ingår utredning över behov av förnyelse av lindarna.
- En byggnadsingenjör tar fram femåriga underhållsplaner för stadens fastigheter och arbetet färdigställs i september.
- Vid utförande av nya driftsprojekt för upprustning av trafikleder prioriteras avsnitt med sämsta kondition.
- Snöröjning, sandning och borttransport av snö inleds på leder för lätt trafik och kollektivtrafik.

Mål: Antalet trafikolyckor (med prioritet på personsador) i förhållande till trafikmängden minskar.

Indikator: Skadevikt utgående från ÅSUB:s referenstal och mätning av trafikmängder.

Aktivitet:

- Stora gatan mellan Torggatan och Strandgatan byggs om i syfte att förbättra trafiksäkerheten.

Mål: Infrastrukturen är tillgänglig för alla (även med beaktande av jämställdhetsaspekter).

Indikator: Nya krav på frångänglighet vid utrymning av rörelsehindrade beaktas vid tillsyn. Tillgänglighetsplanering av större fastigheter fortsätter. Alla offentliga parker kan nås utan hinder. Vinterunderhållsprogrammet följs med prioritet på lätta trafikens leder och kollektivtrafiken. Övergångsställen byggs om för förbättrad tillgänglighet.

Aktivitet:

- Förebyggande enheten utarbetar ett PM med vägledning till byggnadsplanerare hur man skall beakta kraven på frångänglighet vid brand.
- Tre prioriterade övergångsställen byggs om för förbättrad tillgänglighet och ökad trafiksäkerhet.

- En konsult fortsätter arbetet med inventering av den fysiska tillgängligheten i minst fyra av stadens större fastigheter.

Mål: Brukarna har lättillgängliga kommunikationskanaler med sektorn.

Indikator: Ansvarspersoner finns tydligt tillgängliga på stadens hemsida och för personlig kontakt. Antalet brukarkontakter i Pondus.

Aktivitet:

- Kontaktuppgifter på sektorns hemsidor uppdateras fortlöpande.
- Räddningsverket startar upp en officiell "Facebook"-sida. Denna kommer att nyttjas för att sprida information om verksamheten, samt vara en extra kanal för krisinformation.
- Totalt 1 300 brukarkontakter i Pondus per år.

Medarbetarperspektivet

Mål: Sektorn är en attraktiv och säker arbetsplats.

Indikator: Antalet arbetsolycksfall som leder till minst fyra dagars arbetsoförmåga hålls kontinuerligt låg.

Aktivitet:

- En ny instruktion på de fysiska kraven som ställs på brandmän tas fram under första kvartalet för att uppfylla den nya anvisningen för räddningsdykning som ligger till grund för arbetarskyddet inom räddningstjänst och dokumentet fastställs av nämnden inom andra kvartalet.
- På olika arbetsplatser kontrolleras regelbundet arbetsplatsens säkerhet. Arbetsledningen utför tillsammans med personalen på en arbetsplats regelbundna syner för att kartlägga, dokumentera och åtgärda eventuella brister i arbetsmiljön.

Mål: God kommunikation på alla nivåer inom sektorn.

Indikator: Arbetsplatsmöten hålls regelbundet (varierar på avdelningarna). Tydliga rutiner för arbetsplatsmöten.

Aktivitet:

- På kansliet hålls i regel 10 arbetsplatsmöten under året.
- Arbetsplatsträffar inom räddningsverket hålls varannan vecka för befälen och varje månad för underbefälen. Hela personalen samlas minst en gång per år.
- Avdelningsmöten hålls regelbundet på fastighetsavdelningen den första tisdagen i månaden.
- Samhällstekniska avdelningens avdelningsmöten med hela personalen hålls två gånger per år och arbetsplatsmöten med berörd personal hålls minst en gång per månad.

Mål: Sektorn är en dynamisk arbetsplats.

Indikator: Samarbetsprojekt över avdelnings-/enhetsgränser. Nyttänkande och flexibilitet i vardagen, utvecklingsprojekt.

Aktivitet:

- Gemensamma resurser utnyttjas optimalt i VA-verkets och markenhetens investerings- och driftsprojekt. Slutstädning och återställning färdigställs inom en vecka efter att projektet blivit färdigställt.
- Minst ett gemensamt projekt för utestädning per år där tredje sektorn och allmänheten erbjuds tillfälle att delta.
- Fastighetsjouren och brandpostkontrollerna fortsätter i räddningsverkets regi.
- Förvaltningen av brandstationen överförs till fastighetsavdelningen, dock så att fastighetsskötseluppgifterna blir kvar på räddningsverkets personal genom ett samarbete.

Ekonomiperspektivet

Mål: Strikt budgetkontroll och – uppföljning.

Indikator: Ekonomiskt utfall inom budget och måluppfyllelse enligt plan.

Aktivitet:

- Månatliga budgetuppföljningar genomgås avdelningsvis av chefer och arbetsledare. Avvikelser rapporteras till nämnden.

Mål: Få till stånd mer byggnation av bostäder och inflyttning.

Indikator: Staden säljer och arrenderar ut större andel lediga tomter.

Aktivitet:

- Företckning över enskilda lediga tomter utanför de nya bostadsområden upprättas och tidsplan för utgivning fastställs.

Mål: Samarbetslösningar med andra kommuner och organisationer.

Indikator: Ökade inkomster eller minskade utgifter eller ökad kvalitet.

Aktivitet:

- Räddningsverket samarbetar kring alarmcentralens drift med Ålands Polismyndighet.
- Den gemensamma befälsjouren inom räddningsväsendet på Åland påförs nya uppgifter inom oljeskyddet.

Mål: Avveckla lokaler som inte används som verksamhetslokaler.

Indikator: Antalet m² lokalyta.

Aktivitet:

- Under året utbjuds minst två fastigheter, som ej behövs för verksamhet, till försäljning.

Mål: Säkerställa VA-verkets långsiktiga behov av reinvesteringar och ökad kapacitet samt förbättrad analys och styrning av affärsverksamhet respektive skattefinansierad verksamhet för beslutsfattare, brukare och medborgare.

Indikator: En bolagisering av VA-verket alternativt en försäljning av densamma till annan av staden ägt bolag har utretts och förslag till åtgärder har presenterats inom år 2016.

Aktivitet:

- Utredningen slutförs under året i samarbete med stadsledningen.

Hållbarhetsperspektivet

Mål: Utredda utökad kapacitet i Lotsbroverket utan att öka utsläpp.

Indikator: Genomförd utredning.

Aktivitet:

- Rapport över alternativa sätt att öka Lotsbroverkets kapacitet presenteras och förslag till fördelning av investeringskostnader presenteras varefter beslut om fortsatta åtgärder tas.

Mål: Energianvändningen minskar.

Indikator: Procentuell minskning med beaktande av ändrad belastning. Inköpt energianvändning kWh/m².

Aktivitet:

- Installation av energisnåla armaturer.
- Miljömål 2013 – 2017: Normalårskorrigerad energiförbrukning i kWh/m² i stadens fastigheter skall minska med 6 % jämfört med 2013 års förbrukning.

Mål: Radonmätningar görs i alla stadens fastigheter.

Indikator: Antalet mätningar.

Aktivitet:

- Under vintern görs radonmätningar i Mariebad, Idrottsgården, Neptunus daghem och Räddningsverket. I övriga fastigheter har radonmätningar gjorts tidigare.

Mål: Antalet resenärer i stadens kollektivtrafik ökar.

Indikator: Antal passagerare.

Aktivitet:

- Utrustning och tillgänglighet vid busshållplatser förbättras (antalet bussskurar och bänkar ökas).

Betydande verksamhetsförändringar

Utbildningsverksamheten utökas inom räddningsverket och ett nytt samarbete kring både alarmcentralen och oljeskyddet påbörjas. Ny ambulans införskaffas.

Arbetet med underhållsplaner för fastigheter slutförs. Nytt samarbete kring förvaltning av räddningsverkets fastigheter. Investeringen i Övernäs skola övertas i driftskede och ett nytt daghem i Horelli färdigställs.

En särskild satsning på den offentliga miljön genomförs i syfte att "putsas upp staden". Anslaget

används bl.a. för reparation av trafikmärken, upprustning av permanenta anordningar och installationer vid trottoarer, övergångsställen, gc-vägar och parkeringsområden samt upprustning av parker och badstränder. I övrigt en fortsatt ansträngd nivå på det ordinarie underhållet. En ombyggnad av Stora gatan mellan Torggatan och Strandgatan genomförs i syfte att förbättra trafiksäkerheten på ett av stadens mest olycksdrabbade gatuavsnitt. Utbyggnaden av gc-väg längs Torggatan slutförs. Detaljprojekteringen av Ålandsvägen genomförs. En satsning på skatepark genomförs i samråd med bildningssektorn och nyttjarna. En fortsatt satsning på investeringar i absoluta centrum genomförs. En bolagisering eller intern försäljning av VA-verket utreds.

Nyckeltal	Bokslut 2014	Budget 2015	Budget 2016	Avvikelse 2016-15
FASTIGHETSFÖRVALTNINGEN				
våningsyta / invånare	7,58	7,6	7,5	-0,1
Investeringar / invånare	307	294	290	-4
Driftkostnader / invånare	303	355	368	13
Våningsyta / elev i skolorna	20,0	20,9	20,5	-0,4
Lokalkostnad / elev	898	1 014	1 001	-13
Lokalkostnad / m ²	51,8	55,6	48,7	-6,9
Värmekostnad / m ²	5,75	7,80	7,00	-0,80
Elkostnad / m ²	6,40	8,30	7,70	-0,60
SAMHÄLLSTEKNISK SERVICE				
Markavdelningen				
Gator m ²	641 127	640 000	641 127	1 127
Vinterunderhåll €	89 199	202 000	210 000	8 000
driftkostnad / invånare	8	18	18	0
Gatuunderhåll €	849 057	860 132	869 361	9 229
driftkostnad / invånare	74	75	75	0
Gång/cykel/trottoar €	107 626	137 772	109 390	-28 382
driftkostnad / invånare	9	12	9	-3
Parker €	498 716	617 203	498 443	-118 760
driftkostnad / invånare	44	54	43	-11
Övriga grönområden €	236 105	152 604	174 651	22 047
driftkostnad / invånare	21	13	15	2
Badplatser €	80 028	91 452	55 637	-35 815
driftkostnad / invånare	7	8	5	-3
Gatubelysning €	334 770	305 000	304 290	-710
Energiförbrukning kWh	1 793 468	1 700 000	1 700 000	0
Energikostnad €	220 224	190 000	205 000	15 000
Antal belysningspunkter	4 511	4 476	4 476	0
Kostnad / invånare	29	27	27	0
Stadsbussen €	327 221	330 000	362 000	32 000
Kostnad / invånare	29	29	31	2
Antal passagerare	64 189	60 000	65 000	5 000
Antal parkeringsbot	3 460	4 500	4 300	-200
Vattenverket				
Antal abonnenter	2 600	2 600	2 620	20
därav storförbrukare	90	90	90	0
Inköpt vattenmängd m ³	1 063 051	1 040 000	1 040 000	0
Svinn m ³	251 667	210 000	220 000	10 000
Inköpskostnad/m ³ , exkl. moms	0,920	0,947	0,956	0,009
Intäkt per m ³ , exkl. moms	1,88	1,97	2,04	0,07
Såld vattenmängd m ³	811 384	830 000	820 000	-10 000
Såld vattenmängd totalt per invånare, m ³	71	73	70	-3
Avloppsverket				
Anslutna abonnenter, Lemland	220	220	220	0
Anslutna abonnenter, Jomala	740	740	740	0
Antal abonnenter, staden	2 500	2 500	2 520	20
Avloppsvattenmängd totalt m ³	1 433 509	1 490 000	1 450 000	-40 000

Nyckeltal	Bokslut 2014	Budget 2015	Budget 2016	Avvikelse 2016-15
RÄDDNINGSVÄRKET				
Antal larm	2 856	3 000	3 000	0
Räddningstjänstuppdr.	447	400	400	0
Ambulansutryckningar	2 409	2 600	2 600	0
Antaldubbla ambulanslarm	440	400	400	0
Antal trippla ambulanslarm	61	40	40	0
Akutbilsuppdrag	0	Ny	800	0
Antal brandsyner	499	450	450	0
Nettointäkt/-kostnad per invånare	-132	-127	-163	-36
Strandnäs FBK				
Antal larm	79	80	80	0
Manskap per larm (medeltal)	9	7	8	1
Antal övningar	43	25	25	0
Deltagare per övning	17	12	12	0
Utbildningsverksamheten				
Kursdeltagare (totalt)	1 834	1 500	1 900	400
Antalet utbildningsdagar (totalt)	135	150	190	40
Antal sjöfartskurser	36	35	50	15
Antal övriga brandskyddskurser	52	50	40	-10
Antal kurser i sjukvård	49	50	40	-10

Projekt nummer	Investering	Budget 2016 inkomster (+)	Budget 2016 utgifter (-)	Budget 2017 inkomster (+)	Budget 2017 utgifter (-)	Budget 2018 inkomster (+)	Budget 2018 utgifter (-)	Så nettoinv. år 2016-18
Totalt		250 000	-2 325 000	0	-3 040 000	250 000	-5 450 000	-10 315 000
50015	Centrumplanering		-200 000					-200 000
50043	Skatepark	90 000	-180 000					-90 000
50150	Ålandsvägen		-100 000		-1 000 000		-1 900 000	-3 000 000
50249	GC-vägar och gångstigar		-50 000					-50 000
50726	Stora gatan/tg/strandgatan		-470 000					-470 000
59800	Ospe c. Inv. projekt, Infra		0		-790 000		-1 550 000	-2 340 000
50037	Enslinjen (Lotsgatan)				-150 000		-150 000	-300 000
52034	Lastmaskin 6T		-90 000					-90 000
52035	4WD Pickup		-35 000					-35 000
52036	Skåpbil		-25 000					-25 000
59999	Re investeringar, plan		-160 000		-800 000		-1 100 000	-2 060 000
60220	Daghem Horelli		-150 000					-150 000
70520	Högbackagatan		-220 000					-220 000
70668	Brunnar, ventiler, lednings		-100 000					-100 000
70709	Rejektvatten				-300 000			-300 000
70710	Skolgränd		-60 000					-60 000
70711	Apalånge n sanering flyttning		-140 000					-140 000
70712	Strandgatan södra		-50 000					-50 000
75500	Vattenmätare		-100 000					-100 000
83133	Sky-lift		0			250 000	-750 000	-500 000
83106	Transportbil		-35 000					-35 000
83108	Ambulans	160 000	-160 000					0

Personalplan

Av stadsfullmäktige inrättade tjänster/platser

Antal	Benämning	Årsarbeten	Ändring i årsarbeten 2016
<u>Ordinarie</u>		S:a 122,64	-14,50
1	Infrastrukturdirektör	1,00	
1	Administrativ chef	1,00	
1	Ekonomiadministratör	1,00	
2	Administratör	2,00	
0	Kanslist	1,00	-1,00
1	Systemkoordinator	1,00	
1	Fastighetschef	1,00	
1	Snickare, äldre	1,00	
1	Timmerman	3,00	-2,00
1	Fastighetsdisponent	1,00	
1	Fastighetskötare	1,00	
1	Målare, äldre	0,62	
1	Anläggningskötare	1,00	
1	Projektingenjör	1,00	
0	Byggnadsplanerare	1,00	-1,00
1	Driftstekniker	1,00	
1	Kartläggare	1,00	
2	Mätningssingenjör	2,00	
1	Stadsgeodet	1,00	
1	Räknare kartritare	1,00	
1	Mätningstekniker	2,00	
12	Friluftsområdesarbetare, äldre	17,00	-5,00
1	Friluftsområdesarbetare med förmansuppgifter	1,00	
1	Stadssträdgårdsmästare	1,00	
6	Gatuavdelningsarbetare, äldre	7,00	-1,00
1	Gatuarbetare med förmansuppgifter	1,00	
0	Gatubyggmästare	1,00	-1,00
2	Planeringsassistent	2,00	
1	Gatuläggare	1,00	
0	Lastbilsförare	2,00	-1,00
1	Planeringsingenjör	1,00	
1	Projektchef	1,00	
1	Arbetschef	1,00	
1	Parkeringsbiträde	1,00	
1	Parkeringsövervakare	0,27	
0	Bitr. arbetsledare	1,00	-1,00
0	Bilförare	0,50	-0,50
1	Lagerarbetare, ansvarig	1,00	
3	Maskinmontör, äldre	4,00	-1,00
0	Arbetsledare	1,00	-1,00
1	El- och automationstekniker	1,00	
4	Rörmontör, äldre	4,00	
1	VVS-tekniker	1,00	
1	Laborant	1,00	
1	Samhällsteknisk chef	1,00	
3	Maskinmästare	3,00	
2	Driftsingenjör	2,00	
4	Brandförman	4,00	
1	Brandförman med tillsynsuppgifter	1,00	
19	Brandman	19,00	
7	Överbrandman	7,00	
3	Brandmästare	3,00	1,00 (1)
1	Ledande ambulanssjukskötare	1,00	
2	Ambulanssjukskötare	2,00	
1	Räddningschef	1,00	
1	Utbildningssamordnare	1,00	
<u>Tillfälliga</u>		S:a 0,25	
1	Fastighetschef, 3 mån	0,25	

År 2016 förverkligas 108 årsarbeten
Tidigare vakanta platser utan budgetmedel har dragits in.
1) förutsätter samarbetsavtal gällande alarmcentralen

Miljöhandlingsplan 2016

Riktlinjerna för miljöarbetet finns i stadens övergripande miljömål och miljöpolicy som fastställs av stadsfullmäktige. Stadskansliet genom miljösamordnaren upprättar årligen en miljöhandlingsplan som innehåller bl.a. förbättringsåtgärder som harmoniserar med de aktuella övergripande miljömålen. Miljöhandlingsplanen implementeras i verksamhetsplaner för de sektorer som berörs för att beaktas i budgetarbetet.

Delmål 1: Alla kommunala byggnader där det är möjligt ska ha ersatt olja för direkt uppvärmning med andra alternativ senast 2020.

Bakgrund: Alla kommunala fastigheter försörjs med ren el och nästan alla kommunala fastigheter som ligger inom fjärrvärmeområdet är idag anslutna till fjärrvärmenätet förutom ett fåtal objekt. Under 2014 utfördes ett projekt gällande energikartläggning av stadens fastighetsbestånd. Arbetet har resulterat bl.a. att två enskilda objekt Lotsbroverket och Islandia (inkl. Idrottsparken) valdes ut för noggrannare analys av besparingspotential, i rapporterna för objekten finns redovisade åtgärdsförslag för optimering av befintlig utrustning samt installation alternativ till nuvarande oljebaserade energiförsörjning.

Åtgärd Islandia (inkl. Idrottsparken): Tillämpliga delar av åtgärdsförslagen enligt rapporten om Islandia/idrottsparken planeras och implementeras succesivt under 2016. För att öka driftsäkerheten för uppvärmning och tillgodose varmvatten till kontorslokaler och omklädningsrum borde åtgärder prioriteras som kan ersätta den nuvarande gamla oljepannan.

Ansvarig: Bildningssektorn och kultur- och fritidsavdelningen

Åtgärd Lotsbroverket: Verket är dimensionerat för 30,000 personekvivalenter och förutom hela staden är en stor del av den åländska landsbygden är också uppkopplad. Lotsbroverkets inkommande belastning har under de senaste åren varit mycket nära den dimensionerande belastningen. Vilket innebär att fokus under 2015-2016 kommer att vara att identifiera åtgärder för att möjliggöra behovet för anslutning av redan planerad bebyggelse men också hur stor kapacitet som verket ska tillhandahålla det åländska samhället på lång sikt.

Verkets interna delprocesser som möjliggör att ta tillvara metangasproduktionen har under 2015 uppdaterats. Under 2016 optimeras nyinstallationerna i de befintliga delprocesserna, bl.a. den nya gasgeneratoren, vilket kommer innebära bättre nyttjandegrad av producerad metangas och därigenom förväntas oljeanvändningen minska.

I samband med kraftig nederbörd och snösmältning finns det inläckage till avloppslednings- nätet. Att identifiera och åtgärda källor till tillskottsvatten i avloppsledningsnätet är mycket viktigt för långsiktigt trygga avloppsreningen vid verket och även en del av arbetet att möjliggöra den förväntade årliga belastningsökningen. Under 2016 fortsätter staden med att försöka komma tillrätta med dessa problem men det är ett arbete som måste bedrivas över kommungränserna eftersom Lotsbroverket är mottagare till stora delar av fasta Ålands avloppsvatten.

Ansvarig: Infrastruktursektorn och samhällstekniska avdelningen

Delmål 2: Energianvändningen i stadens fastigheter ska efter normalårsjustering i genomsnitt minska med 5 % årligen.

Bakgrund: Energieffektivisering av befintliga fastighetsbeståndet är det snabbaste, billigaste och miljövänligaste sättet att uppnå mindre utsläpp av växthusgaser och som dessutom ger staden en kostnadsinbesparing på lång sikt.

Fastighetsavdelningen vid infrastruktursektorn förvaltar totalt cirka 81 422 kvadratmeter A-temp¹ area. Stadens fastighetsbolag Marstad har tillsammans med dotterbolaget Dalnäs 700 lägenheter för uthyrning, motsvarande 50 652 kvadratmeter A-temp area.

Nya krav om energiprestanda vid nybyggnation: Den 1 mars 2015 trädde landskapsförordning (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling i kraft. Vilket innebär nivån för offentliga lokalers tillåtna energianvändning sänks med 30 % vid nybyggnation där ansökan om bygglov görs efter den 1 januari 2016. Kraven gäller även större ombyggnationer där ansökan om bygglovs krävs.

Även om att uppnå god energiprestanda vid nybyggnation är viktigt så är det åtgärder i det befintliga beståndet som gör den stora skillnaden.

Staden ska ta varje tillfälle i akt att förbättra energiprestandan i det befintliga fastighetsbeståndet.

Detta omfattar såväl fastighetsdrift och -skötsel som underhållsplanering samt ställa höga krav gällande energiprestanda vid ombyggnationer.

Energiarbetet baseras på långsiktig lönsamhet. Livscykelkostnad (LCC) och effekter på inre och yttre miljö är en god bedömningsgrund vid beslut om åtgärder liksom vid inköp och upphandling.

Förslag på energiåtgärder kan utmyнна i större åtgärdsförslag som då hanteras inom projekt. Lönsamma förslag kan bekräftas LCC-beräkningar. LCC står för "livscykelkostnad" (Life Cycle Cost). Livscykelkostnaden är totalkostnaden för en viss utrustning under hela dess livslängd, från att den installeras till att den slutligt tas ur bruk eller man gör sig av med den. Vid inköp av energikrävande produkter är det viktigt att inte bara titta på vilken produkt som är billigast vid inköpet utan även vilken produkt som har lägst energikostnader och är billigast att underhålla.

Åtgärd: Vid beslut om åtgärder liksom vid inköp och upphandling av varor och fastighetsinvesteringar som medför kostnader för energianvändning, drift och underhåll ska så långt det är möjligt grundas på livscykelkostnader, LCC.

Ansvarig: Fastighetsavdelningen, Bildningssektorn och Marstad

¹Arean av samtliga våningsplan, vindsplan och källarplan för temperaturreglerade utrymmen, avsedda att värmas till mer än 10 °C, som begränsas av klimatskärmens insida. Area som upptas av innerväggar, öppningar för trappa, schakt och dylikt inräknas. Area för garage, inom byggnaden i bostadshus eller annan lokalbyggnad än garage, inräknas inte. Definition enl. landskapsförordning (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling.

Inom det dagliga driftarbetet, är kontrollen över energianvändningen är en viktig arbetsuppgift vilket är tätt kopplat till det befintliga dataprogrammet Pondus. Programmet är oerhört viktigt för att visualisera energiflödena inom fastighetsbeståndet men framför allt kan vi snabbt få information om hur förbättringsåtgärder inverkar på energi- och vattenförbrukningen.

Åtgärd: Fortsatt arbete med optimering av dataprogrammet Pondus med syfte att förbättra statistikhanteringen och möjliggöra fullödiga energiförbrukningsrapporter. Energiuppföljning

ska kunna göras regelbundet i alla fastigheter, med fördel i realtid eller åtminstone månadsvis.

Ansvarig: Fastighetsavdelningen, Bildningssektorn

Delmål 3: Staden ska sträva efter att skapa förutsättningar att etablera förnyelsebara energikällor i egen regi eller i samverkan med grannkommuner eller andra intressenter, t.ex.: solenergi, sjövärm, vindkraft och fjärrvärme baserad på förnybara bränslen.

Bakgrund: Målsättningen är ett energisystem med minsta möjliga påverkan på miljön. Detta kan uppnås genom hushållning med energi, övergång till förnybara energikällor samt beaktande av miljöaspekterna vid val av olika energilösningar. I takt med att staden planerar och exploaterar allt längre från tätorten minskar möjligheterna till uppkoppling mot det befintliga fjärrvärmesystemet.

Åtgärd: Staden ska i sin planering ligga i framkant med alternativa och innovativa energilösningar. Intentionen ska vara att integrera alternativa energilösningar tidigt i planprocessen i samband med exploatering av stadens markområden.

Ansvarig: Stadsarkitektkansliet, Infrastruktursektorn och stadskansliet

Delmål 4: Utsläppen av koldioxid från stadens fordonspark ska årligen minska med 5 % årligen.

Åtgärd: Vid upphandling eller leasingavtal av tjänstebilar ska miljöbilar så långt det är möjligt väljas. Andelen förnyelsebar energi för transporter ska öka.

Inköpsansvarig ska ställa krav på miljödeklaration vid offertfrågan av tjänstebilar.

Ansvarig: Inköpsansvarig vid respektive verksamhet

Åtgärd: Undersöka möjligheterna att ersätta korta bilresor mot användning av elcykel vid stadens enheter och dotterbolag.

Ansvarig: Miljösamordnare tillsammans med enhetschefer

Mätning/nyckeltal: För mätning och beräkningsgrunder används redovisade bränslekostnader från finanskansliet och statistik från avtalad bränsleleverantör. 2012 används som referensår, vilket redovisade totalt 198 ton.

Delmål 5: Utarbeta styrdokument till stöd för att minska den negativa påverkan (miljömässigt, socialt och etiskt) som Mariehamns stads upphandlade varor, tjänster och byggentreprenader kan medföra.

Bakgrund: Stadens huvudprincip är att alla varor och tjänster som köps in till stadens verksamhet ska vara miljömärkta där så är möjligt. Vi ser det som ett enkelt men effektivt sätt att bidra till en hållbar samhällsutveckling. Därför har staden

antagit miljömål om att varor och tjänster efter den 31 december 2017 ifråga om dess ekonomiska värde ska minst 50 % vara miljöanpassade. När det gäller andelen inköpta ekologiska livsmedel, ska den motsvara minst 30 %.

Åtgärd: Utarbeta inköbspolicy, uppförandekod för leverantörer och riktlinjer för hållbar upphandling.

Ansvarig: Upphandlingsledare och miljösamordnare

Åtgärd: Skapa en inköpshandledning till kommunens daghem, vilken har fokus på att minska kemikalieexponeringen för barnen.

Ansvarig: Miljösamordnare

Interna poster per anslag 2016

Belopp i tusen euro	Bok14	Bud15	Bud16
Totalt			
Interna intäkter			
Internränta	1 357	1 413	1 441
Kost- och lokalservice o vaktmästeri	5 053	4 701	5 013
Andel i gemensamma IT-kostnader	0	0	818
Interna hyror	5 532	7 477	7 771
Övrigt	5 866	3 688	3 759
S:a interna intäkter	17 807	17 279	18 802
Interna kostnader			
Internränta	-1 357	-1 413	-1 441
Kost- och lokalservice o vaktmästeri	-5 053	-4 701	-5 013
Andel i gemensamma IT-kostnader	0	0	-818
Interna hyror	-5 531	-7 477	-7 771
Övrigt	-5 866	-3 688	-3 759
S:a interna kostnader	-17 807	-17 279	-18 802
11 Stadsledning			
Interna intäkter			
Kost- och lokalservice o vaktmästeri	4 996	4 701	5 013
Gemensamma IT-kostnader	0	0	818
Interna hyror	1	0	0
Övrigt	14	69	93
S:a interna intäkter	5 011	4 770	5 925
Interna kostnader			
Internränta	-8	-8	-7
Kost- och lokalservice o vaktmästeri	-196	-169	-173
Andel i gemensamma IT-kostnader	0	0	-164
Interna hyror	-260	-364	-354
Övrigt	-45	-87	-91
S:a interna kostnader	-509	-629	-789
15 Byggnadsnämnden			
Interna intäkter			
Övrigt	25	15	0
S:a interna intäkter	25	15	0
Interna kostnader			
Andel i gemensamma IT-kostnader	0	0	-7
Interna hyror	-14	-16	-16
Övrigt	-4	-4	-4
S:a interna kostnader	-17	-19	-27

Belopp i tusen euro	Bok14	Bud15	Bud16
Totalt			
30 Socialnämnden			
Interna intäkter			
Övrigt	0	0	0
S:a interna intäkter	0	0	0
Interna kostnader			
Internränta	-1	-1	0
Kost- och lokalservice o vaktmästeri	-2 565	-2 486	-2 726
Andel i gemensamma IT-kostnader	0	0	-250
Interna hyror	-2 221	-2 508	-2 497
Övrigt	-21	0	0
S:a interna kostnader	-4 807	-4 995	-5 474
40 Bildningsnämnden			
Interna intäkter			
Interna hyror	91	87	86
Övrigt	159	63	77
S:a interna intäkter	250	150	164
Interna kostnader			
Internränta	-212	-55	-55
Kost- och lokalservice o vaktmästeri	-1 999	-1 952	-2 013
Andel i gemensamma IT-kostnader	0	0	-247
Interna hyror	-2 116	-3 764	-3 972
Övrigt	-323	-80	-98
S:a interna kostnader	-4 650	-5 851	-6 385
45 4mbk Pommern (stadsledning)			
Interna intäkter			
Övrigt	10	0	0
S:a interna intäkter	10	0	0
Interna kostnader			
Internränta	-4	0	-16
Övrigt	-16	0	0
S:a interna kostnader	-20	0	-16
49 Kultur- och fritidsnämnden			
Interna intäkter			
Interna kostnader			
Internränta	0	0	-1
S:a interna kostnader	0	0	-1

Belopp i tusen euro	Bok14	Bud15	Bud16
Totalt			
50 Infrastrukturnämnden			
Interna intäkter			
Kost- och lokalservice o vaktmästeri	57	0	0
Interna hyror	5 439	7 390	7 685
Övrigt	3 310	2 990	3 035
S:a interna intäkter	8 806	10 380	10 720
Interna kostnader			
Internränta	-1 131	-1 348	-1 362
Kost- och lokalservice o vaktmästeri	-293	-93	-101
Andel i gemensamma IT-kostnader	0	0	-129
Interna hyror	-887	-786	-893
Övrigt	-5 330	-3 498	-3 543
S:a interna kostnader	-7 641	-5 726	-6 027
59 Stadsutvecklingsnämnden			
Interna intäkter			
Övrigt	8	0	0
S:a interna intäkter	8	0	0
Interna kostnader			
Internränta	-1	-1	-1
Andel i gemensamma IT-kostnader	0	0	-21
Interna hyror	-33	-38	-39
Övrigt	-20	-20	-22
S:a interna kostnader	-54	-59	-83
61 Finansiering (stadsledning)			
Interna intäkter			
Internränta	1 357	1 413	1 441
Övrigt	2 340	551	553
S:a interna intäkter	3 698	1 964	1 994
Interna kostnader			
Övrigt	-109	0	0
S:a interna kostnader	-109	0	0